

การมีตัวร่วมของประชาชนในการมีหน้าที่ลงมือในเขตของกิจการบริหาร
ส่วนตำบลหรือเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

พระบุรีรัมย์ รณณรงค์ (มคอ.๑)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าเพื่อศึกษาค้นคว้าตามโครงการ
ศึกษาวิจัย

สาขาวิชารัฐศาสตรบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พฤษภาคม ๒๕๕๓

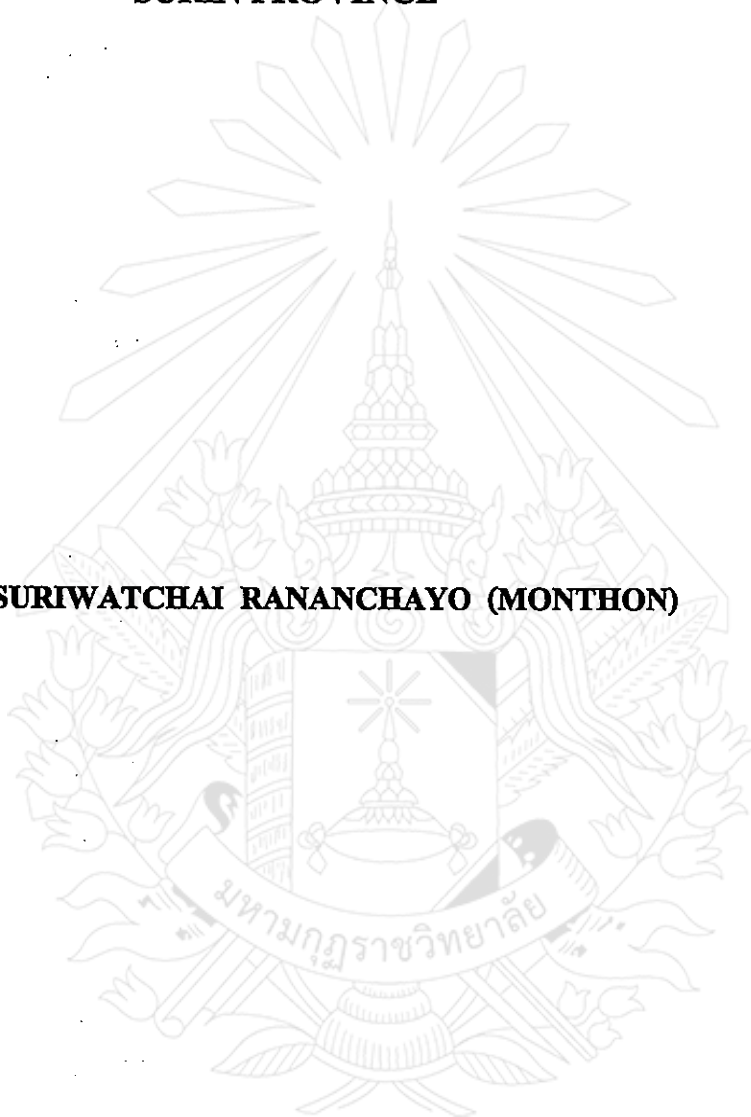
**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์**

**วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๓**

**PEOPLE'S PARTICIPATION IN LOCAL DEVELOPMENT IN
TAMBON THEPRAKSA ADMINISTRATION
ORGANIZATION, SANGKHA DISTICT,
SURIN PROVINCE**

PHRASURIWATCHAI RANANCHAYO (MONTHON)

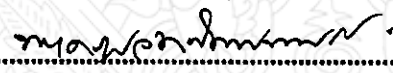
**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E. 2553 (2010)**

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
ชื่อนักศึกษา : พระครูวิวัฒน์ รณนุชโย (มณฑล)
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร. สุรสิทธิ์ ไกรสิน
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์ภักค์วัฒน์ จรรยาสุทธิวงศ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

.....
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ (ดร.))

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
ประธานกรรมการ
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ (ดร.))

.....
อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร. สุรสิทธิ์ ไกรสิน)

.....
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ภักค์วัฒน์ จรรยาสุทธิวงศ์)

.....
กรรมการ
(พระมหาวิโรจน์ กุตุตวิโร (ดร.))

.....
กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอก ศิลปนิลมาลย์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

Thesis Title : People's Participation in Local Development in Tambon Thep Raksa
Administration Organization, Sangkha District, Surin Province

Student's Name : Phra Suriwatchai Rananchayo (Monthon)

Department : Government

Advisor : Dr. Surasit Kraisin

Co-Advisor : Lect. Phakawat Chanyasuthiwong

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P. Sampipattanaviriyajarn Dean of Graduate School
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn (Dr.))

Thesis Committee

P. Sampipattanaviriyajarn Chairman
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn (Dr.))

S. Kraisin Advisor
(Dr. Surasit Kraisin)

Phakawat Chanyasuthiwong Co - Advisor
(Lect. Phakawat Chanyasuthiwong)

V. Kuttaveero Member
(Phramaha Viroj Kuttaveero (Dr.))

Anake Silp Member
(Asst. Prof. Dr. Anake Silpanilmalaya)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	: การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
ชื่อนักศึกษา	: พระสุริวัณชัย รณอุษโย (มณฑล)
สาขาวิชา	: รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	: ดร. สุรฉัตร ไกรธิน
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: อาจารย์ภักค์วัฒน์ จรรยาสุทริวงค์
ปีการศึกษา	: 2553

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ของประชาชนที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน และ3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (18 ปี ขึ้นไป) ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 374 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับจำนวน 29 ข้อ มีความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.91 และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t - test และ F - test โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการใช้ประโยชน์ และด้านการร่วมมือ ส่วนด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย

2) ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดหาแหล่งน้ำ เพื่อการอุปโภค บริโภค และเพื่อการเกษตร ให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลควรเร่งซ่อมแซม พัฒนาเส้นทางคมนาคม เพื่อความสะดวกสบายในการสัญจรของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเร่งด่วน

Thesis Title : **People's Participation in Local Development in Tambon Thep Raksa Administration Organization, Sangkha District, Surin Province**

Student's Name : **Phra Suriwatchai Rananchayo (Monthon)**

Department : **Government**

Advisor : **Dr. Surasit Kraisin**

Co-Advisor : **Lect. Phakawat Chanyasuthiwong**

Academic Year : **B.E. 2553 (2010)**

ABSTRACT

The thesis's objectives were as follows : 1) explore people's participation in local development in Tambon Thep Raksa Administration Organization in Surin Province's Sangkha District, 2) compare their participation in local development therein classified according to their differing genders, ages, and educational backgrounds, and 3) look into their suggestions on local development in its authorized area. The sampling group comprised 374 eligible voters aged eighteen years up in its constituency. The tool used for collecting data was the questionnaire containing twenty-nine questions endowed with five rating scales, possessing the reliability at 0.91. Statistics utilized for analyzing data encompassed: percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test by making use of the ready-made computerized programmed.

The research's results were found as follows :

1) people's participation in local development in Tambon Thep Raksa Administration Organization in Surin Province's Sangkha District in the overall three aspects was at the middle level. Taking a single aspect into utilization, two aspects found at the middle level included cooperation of interests; whereas the aspect of decision-making was at the low level.

2) The comparative results of people's participation in local development in Tambon Thep Raksa Administration Organization in Surin Province's Sangkha District were found that their differing genders, ages and educational backgrounds were diversely correlated with their participation therein as attested by statistical significance at .05.

3) Suggestions on local development in Tambon Thep Raksa Administration Organization in

Surin Province's Sangkha District were that it should procure water supply sources for utility, consumption and agriculture that sufficed to residents' requirements, speed up repairs of roads for transportation for residents' convenience in travelling, and urgently allocate the budget for local development throughout every village.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพริक्षा อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์” สำเร็จได้เพราะผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่ายที่ให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางในการจัดทำครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณพระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ได้เมตตาตรวจสอบแก้ไข รูปแบบ และกราบขอบพระคุณพระครูปลัดทองใบสุปภาโส หัวหน้าศูนย์การศึกษาศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ที่ได้เมตตาตรวจสอบแก้ไข รูปแบบ และให้คำแนะนำงานทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณดร.สุรสิทธิ์ ไกรสิน ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ภักดิ์วัฒน์ จรรยาสุทธีวงศ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ซึ่งกรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษาและตรวจแก้ไขตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนในตำบลเทพริक्षा อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในด้านการให้ข้อมูล และการเก็บข้อมูลในการค้นคว้าวิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบคุณอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตร้อยเอ็ด ทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำ และช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน

คุณค่า และประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูบูชา แด่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดถึงผู้มีอุปการคุณทุกท่าน

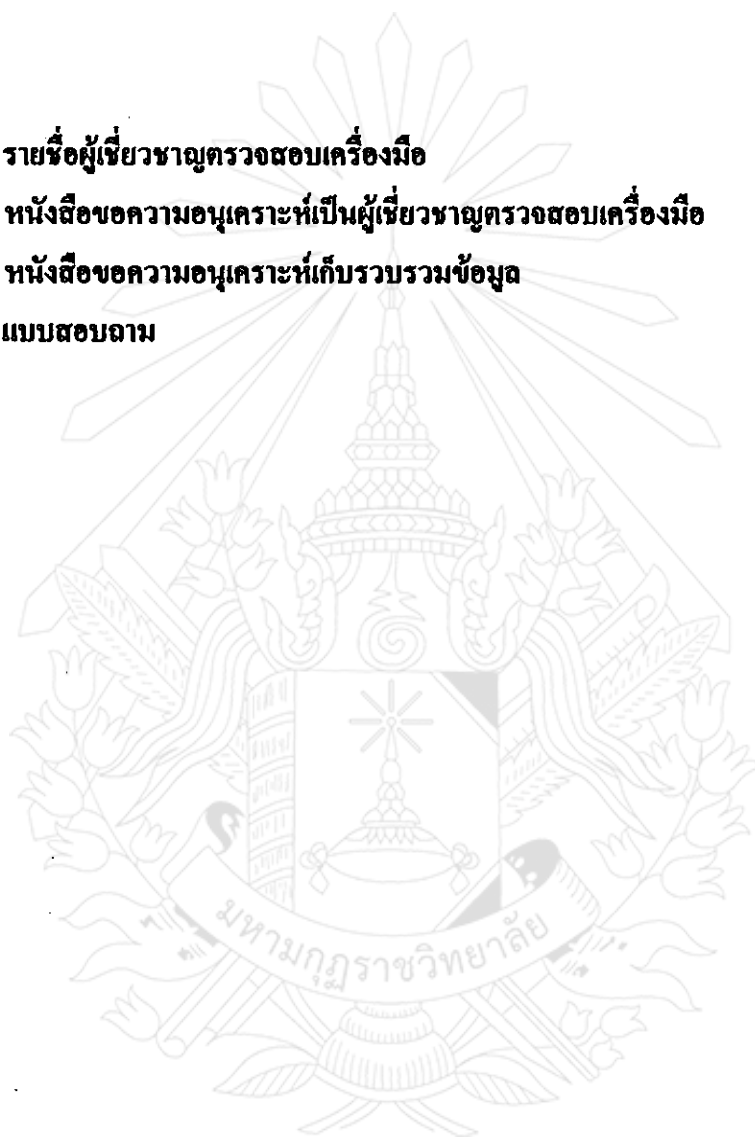
พระสุริวัฒน์ชัย รัตนสุขโย (มณฑล)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ท
สารบัญแผนภูมิ	ฒ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	2
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	3
1.6 คำนียามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	5
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น	21
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบโครงสร้างท้องถิ่น	31
2.4 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย	49
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	52
2.6 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	55

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	56
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	56
3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	57
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	58
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	59
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	60
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	60
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	61
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	65
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	65
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	65
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์	67
ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์	73
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์	90
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	92
5.1 สรุปผล	92
5.2 อภิปรายผล	94
5.3 ข้อเสนอแนะ	99

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	99
5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	101
บรรณานุกรม	107
ภาคผนวก	108
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	109
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	111
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	115
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม	117
ประวัติผู้วิจัย	125

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 3.1	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	58
ตารางที่ 4.1	จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	65
ตารางที่ 4.2	จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	65
ตารางที่ 4.3	จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา	66
ตารางที่ 4.4	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมและรายด้าน	67
ตารางที่ 4.5	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการตัดสินใจ โดยรวมและรายข้อ	68
ตารางที่ 4.6	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการร่วมมือ โดยรวมและรายข้อ	69
ตารางที่ 4.7	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการใช้ประโยชน์ โดยรวมและรายข้อ	71
ตารางที่ 4.8	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามเพศ โดยรวม	73
ตารางที่ 4.9	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนก ตามเพศ โดยรวม	73
ตารางที่ 4.10	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามเพศ ด้านการตัดสินใจ	74

ตารางที่ 4.11	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามเพศ ด้านการตัดสินใจ	74
ตารางที่ 4.12	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามเพศ ด้านการร่วมมือ	75
ตารางที่ 4.13	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามเพศ ด้านการร่วมมือ	75
ตารางที่ 4.14	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามเพศ ด้านการใช้ประโยชน์	76
ตารางที่ 4.15	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามเพศ ด้านการใช้ประโยชน์	76
ตารางที่ 4.16	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุ โดยรวม	77
ตารางที่ 4.17	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุ โดยรวม	77
ตารางที่ 4.18	การเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุ โดยรวม เป็นรายคู่	78
ตารางที่ 4.19	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุ ด้านการตัดสินใจ	78

ตารางที่ 4.20	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุ ด้านการตัดดินใจ	79
ตารางที่ 4.21	การเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุ ด้านการตัดดินใจ เป็นรายคู่	79
ตารางที่ 4.22	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุ ด้านการร่วมมือ	80
ตารางที่ 4.23	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุ ด้านการร่วมมือ	80
ตารางที่ 4.24	การเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุ ด้านการร่วมมือ เป็นรายคู่	81
ตารางที่ 4.25	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุ ด้านการใช้ประโยชน์	82
ตารางที่ 4.26	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุ ด้านการใช้ประโยชน์	82
ตารางที่ 4.27	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม	83
ตารางที่ 4.28	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม	83

ตารางที่ 4.29	การเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนา ท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะจังหวัด สุรินทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม เป็นรายคู่	84
ตารางที่ 4.30	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการตัดสินใจ	85
ตารางที่ 4.31	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนก ตามระดับการศึกษา ด้านการตัดสินใจ	85
ตารางที่ 4.32	การเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนา ท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัด สุรินทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการตัดสินใจ เป็นรายคู่	86
ตารางที่ 4.33	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการร่วมมือ	87
ตารางที่ 4.34	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนก ตามระดับการศึกษา ด้านการร่วมมือ	87
ตารางที่ 4.35	การเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนา ท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัด สุรินทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการร่วมมือ เป็นรายคู่	88
ตารางที่ 4.36	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการใช้ ประโยชน์	89
ตารางที่ 4.37	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนก ตามระดับการศึกษา ด้านการใช้ประโยชน์	89

- ตารางที่ 4.38 ค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขต
องค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการ
ตัดถนน 90
- ตารางที่ 4.39 ค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขต
องค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการ
ร่วมมือ 91
- ตารางที่ 4.40 ค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขต
องค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการใช้
ประโยชน์ 91

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพประกอบที่ 2.1	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	16
ภาพประกอบที่ 2.2	แสดงโครงสร้างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตาม พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2546	44

สารบัญแนกมึ

หน้า

แผนกมึที่ 2.1 แสดงสรปรกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

55

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยิ่ง ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหลายฉบับได้บัญญัติสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้อย่างกว้างขวาง ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ก็บัญญัติไว้ในหมวดการปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 287) ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย¹ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลก็เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีกฎระเบียบ พระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน เช่น ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 เป็นต้น ซึ่งเหตุผลดังกล่าวก็เพื่อต้องการให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือ ความช่วยเหลือจากภาคประชาชนในการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหา และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนการร่วมวางแผนตัดสินใจ การร่วมมือ และการใช้ประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งการมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าวจะช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ประชาชนในท้องถิ่นจะได้ลงมือกระทำกิจกรรม โดยเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และทำให้ประชาชนเกิดการคิดเป็น ทำเป็น และมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของในกิจกรรม/โครงการอย่างแท้จริง อาจกล่าวได้ว่า ชุมชนเป็นหัวใจของงานพัฒนา ประชาชนในชุมชนได้เล็งเห็นความสำคัญของงานพัฒนา และได้เริ่มการพัฒนาด้วยตนเอง โดยในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นนั้น นักวิชาการและนักวางแผนที่สนใจการพัฒนาท้องถิ่นต่างก็ยอมรับกันโดยอย่างจริงจังว่า หากปราศจากการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็น

¹ สภาร่างรัฐธรรมนูญ, **ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับลงประชามติ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2550), หน้า 154.

คนส่วนใหญ่ การพัฒนาท้องถิ่นก็ถือว่าไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้จัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นจะเป็นกระบวนการในการพัฒนาโดยประชาชนที่ยึด “ประชาชน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนที่จะนำพาสังคมไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตย แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมให้ประชาชนมากขึ้นเพียงใด แต่ถ้าประชาชนยังขาดความสนใจไม่ตระหนักถึงกระบวนการดังกล่าว การพัฒนาท้องถิ่นก็ย่อมที่จะไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งปัญหาขาดการมีส่วนร่วมดังกล่าวนี้ ก็ยังถือว่าเป็นผลกระทบกับองค์การบริหารส่วนตำบลหลายพื้นที่ และพยายามหาทางแก้ไขตลอดเวลา เพราะถ้าเมื่อใดก็ตามที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ก็จะเท่ากับว่ากระบวนการปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมจะขาดซึ่งความชอบธรรมเมื่อนั้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ว่าในปัจจุบันประชาชนได้มีส่วนร่วมตามแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นมากน้อยเพียงใด และมีข้อเสนอแนะอย่างไรต่อการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อจะเป็นข้อมูลสารสนเทศ และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา ให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
- 1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ของประชาชนที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน
- 1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

- 1.3.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์แตกต่างกัน
- 1.3.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์แตกต่างกัน

1.3.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำนวนทั้งสิ้น 5,725 คน

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการตัดสินใจ
- 2) ด้านการร่วมมือ
- 3) ด้านการใช้ประโยชน์

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1.5.1 ทำให้ทราบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

1.5.2 ทำให้ทราบผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ของประชาชนที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน

1.5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

1.5.4 ทำให้ผลการวิจัยจะถูกนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ เพื่อใช้ในการปรับปรุงคุณภาพในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตัดสินใจ 2) ด้านการร่วมมือ 3) ด้านการใช้ประโยชน์

1) ด้านการตัดสินใจ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจในโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมในเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน/ชุมชน/ตำบล มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาของท้องถิ่นแก่องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

2) ด้านการร่วมมือ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น มีส่วนร่วมในแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดขึ้น มีส่วนร่วมในการเข้ากลุ่ม ชมรม สมาคม เพื่อทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ในชุมชน เป็นต้น

3) ด้านการใช้ประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการยอมรับและใช้ประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น ได้ใช้ประโยชน์จากการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น เกษตรอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมี ฯลฯ ได้รับประโยชน์จากการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารจากองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ได้แก่

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยแบ่งเป็น 2 เพศ ได้แก่ 1) เพศชาย 2) เพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยแบ่งเป็น 4 ช่วง ได้แก่ 1) 18 - 25 ปี 2) 26 - 40 ปี 3) 41 - 60 ปี และ 4) 61 ปี ขึ้นไป

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับประถมศึกษา 2) ระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า 3) ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า 4) ระดับปริญญาตรี และ 5) ระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ข้อเสนอแนะ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งในบทนี้จะเป็นการรวบรวมเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2.4 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน กล่าวไว้ว่า “การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในงานพัฒนาชนบท มีส่วนในอำนาจการตัดสินใจ และหน้าที่รับผิดชอบหลักการนี้ มีความสำคัญมากในงานพัฒนาชนบท”¹

ไพรัตน์ เตะะรินทร์ ได้กล่าวไว้ว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนและชุมชนทั้งในรูปของส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม และองค์กร อาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้”²

¹วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, *การพัฒนาชนบทไทย*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531), หน้า 7.

²ไพรัตน์ เตะะรินทร์, *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527), หน้า 6.

นिरันตร์ จงวุฒิเวศย์ กล่าวว่า “การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปเกี่ยวข้อง (Involvement) ทางความคิด จิตใจ อารมณ์และทางกาย การมีส่วนร่วมมีความหมายมากกว่าการเป็นส่วนหนึ่ง (Sense of Belonging) การมีส่วนร่วมมีความหมายทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ (Quantitative and Qualitative) การมีส่วนร่วม ครอบคลุมทั้งมิติด้านความสามารถ เวลา และโอกาสที่จะมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมเป็นการกระทำ (Action) จึงมีทั้งผู้กระทำ (The Actor) ผู้ถูกกระทำหรือผู้รับผล (The Recipient) และสาธารณชน (The Public) ผู้เป็นบริบทของการกระทำ”³

อรพินท์ สฟโชคชัย ได้กล่าวไว้ว่า “การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน หรือประชาชนในการที่เข้ามาร่วมมือบทบาทในการดำเนินงานพัฒนาของภาครัฐ”⁴

ปรีชญา เวสารัชช์ ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาว่า “เป็นการที่ประชาชนเข้าเกี่ยวข้องโดยการใช้ความพยายามหรือใช้ทรัพยากรบางอย่างส่วนตนในกิจกรรมซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาของชุมชนและการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

- 1) มีประชาชนเข้าเกี่ยวข้องในกิจกรรมพัฒนา
- 2) ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่างสุดตัว เช่น ความรู้ ความสามารถ ความคิด

แรงงาน หรือทรัพยากรบางอย่าง เช่น เงินทุนวัสดุกิจกรรมการพัฒนา”⁵

เออร์วิน (Erwin) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า คือ กระบวนการที่ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา มีการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการแก้ปัญหาของตนเอง มีการร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์แลกเปลี่ยนความรู้ความชำนาญกับวิชาการที่เหมาะสม และสนับสนุนการติดตามผลการปฏิบัติงานของทั้งองค์การและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง⁶

³นिरันตร์ จงวุฒิเวศย์, **แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2550), หน้า 25.

⁴อรพินท์ สฟโชคชัย, **การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2538), หน้า 2.

⁵ปรีชญา เวสารัชช์, **การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชนบท**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538), หน้า 36.

⁶Erwin, William, **Participation Management : Concept, Theory and implementation**, อ้างใน นิชา เกษจำรัส, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลท่าแลง จังหวัดเพชรบุรี”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม), 2549, หน้า 8.

รีเดอร์ (Reeder) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม⁷

จากความหมายของการมีส่วนร่วม ของไพร์ตัน เตชะรินทร์ และนักวิชาการทั้งหลาย ผู้วิจัยจึงสรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การที่ภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมกับภาครัฐ ในการดำเนินตามแผนนโยบาย กิจกรรม หรือ โครงการต่าง ๆ ที่รัฐบาลกำหนดขึ้นมา

2.1.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

รัชนี สิงห์บุญตา ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วม เป็น 3 รูปแบบ คือ

1) รูปแบบโดยเนื้อหา หมายถึง การที่บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยเข้าร่วมตัดสินใจ และกำหนดแผนเข้าร่วมในการกระทำ เข้าร่วมในการรับผลประโยชน์ และเข้าร่วมการประเมินผลของการกระทำ

2) รูปแบบโดยการจัดรูปความสัมพันธ์ หรือการจัดรูปขององค์กร หมายถึง การที่บุคลากรจะเข้าร่วมในเนื้อหาข้างต้นด้วยรูปแบบความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในองค์กรซึ่งอาจจะเป็นการมีส่วนร่วมโดยการสมัครใจไปเอง การมีส่วนร่วมแบบชักจูง การมีส่วนร่วมแบบถูกบังคับและความสัมพันธ์ในรูปแบบข้างต้นอาจเป็นแบบมีตัวแทนในการเข้าร่วมก็ได้

3) รูปแบบโดยกิจกรรม หมายถึง การที่บุคลากรจะเข้าร่วมโดยมีเนื้อหาและความสัมพันธ์ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง บุคลากรจะเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบการแข่งขัน รูปแบบไม่แข่งขันหรือแบบเฉื่อยชาก็ได้

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันหากจะจัดประเภท และรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาในระดับต่าง ๆ พอจะแยกให้เห็นได้ดังนี้

1) องค์กรประชาชนที่จัดตั้งขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ กลุ่มประชาชนที่มีความสนใจในการพัฒนาชุมชนสังคม มีการรวมตัวกันเองในกลุ่มขนาดเล็กในระดับหมู่บ้าน หรือระดับตำบล อำเภอ ในตัวเมือง เพื่อร่วมทำประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น อาสาสมัครรูปต่าง ๆ เช่น ลูกเสือชาวบ้าน

⁷Reeder,W.W., **Some Aspects of the Informal Social Participation of Frame Families in New York State**, อ้างใน บัณฑอง หาญสุโพธิ์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแกดำ จังหวัดมหาสารคาม, **รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 2550, 138 หน้า.

⁸รัชนี สิงห์บุญตา, “การศึกษาการทดลองกิจกรรม 5 ส.ในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมในโรงพยาบาลอำนาจเจริญ”, **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล), 2541, 148 หน้า.

ชมรมศูนย์ประเภทต่าง ๆ องค์กรประชาชนเหล่านี้อาจได้รับการสนับสนุนจากหน่วยราชการ หรือ องค์กรอาสาสมัครเอกชน ที่จดทะเบียนตามกฎหมาย เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มปลูกผัก กลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มเลี้ยงไก่ กลุ่มเลี้ยงโค กลุ่มเลี้ยงไหม กลุ่มอื่น ๆ อีกมากมาย ตามลักษณะอาชีพ หรือกิจกรรมที่จะทำ กลุ่มที่จัดตั้งไม่เป็นทางการจะทำงานให้เป็น ประโยชน์กับสมาชิกกลุ่มเป็นส่วนใหญ่ และต่อส่วนรวมที่ไม่ใช่เป็นส่วนน้อย

2) องค์กรประชาชนที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ องค์กรเหล่านี้มีการจดทะเบียน ในรูปสมาคม มูลนิธิ ตามกฎหมายและยังมีรูปการจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ เช่น สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ชาวไร่ ยังมีกลุ่มเกษตรกรตามกฎหมาย คณะกรรมการสภาตำบล คณะกรรมการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง คณะกรรมการหมู่บ้าน องค์กรประชาชนเหล่านี้จะทำ กิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่จดทะเบียน หรือตามที่ระเบียบกฎหมายบัญญัติบทบาทหน้าที่ไว้ ส่วน ใหญ่จะเป็นตัวแทนของประชาชน หรือสมาชิกในการตัดสินใจดำเนินการพัฒนาร่วมกับราชการ หรือจัดทำเองตามบทบาทและหน้าที่

3) ตัวแทนบุคคล หรือตัวแทนองค์กรเอกชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ รูปต่าง ๆ

4) เช่น คณะกรรมการนโยบาย คณะกรรมการเฉพาะกิจ คณะกรรมการ ประสานงานในกิจกรรมของทางราชการ ซึ่งต้องการความร่วมมือ หรือต้องการความช่วยเหลือ อย่างเช่น คณะกรรมการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ คณะกรรมการร่วมเอกชนและรัฐบาล เป็นต้น การกิจ และหน้าที่ของตัวแทนที่เข้ามาเป็นตัวแทนในรูปคณะกรรมการ อาจรับไปดำเนินการในองค์กรที่ ตนสังกัด หรือร่วมในฐานะส่วนบุคคล ทั้งในด้านความคิด ทรัพยากร และการจัดการ⁹

กรณีศึกษา **ชมดี** ได้สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 10 รูปแบบ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมประชุม (Attendance at Meetings)
- 2) การมีส่วนร่วมออกเงิน (Financial Contribution)
- 3) การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ (Membership on Committees)
- 4) การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (Position of Leadership)
- 5) การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ (Interviewer)
- 6) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน (Solicitor)
- 7) การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค (Customers)

⁹ ทวีทอง หงส์วิวัฒน์, **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา : รายงานการประชุม เรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชน : นโยบายและกลวิธี”**, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษา นโยบาย สาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดลร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข, 2527), หน้า 12.

- 8) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม (Entrepreneurs)
- 9) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงานหรือเป็นลูกจ้าง (Employee)
- 10) การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ (Material Contribution)¹⁰

ปธาน สุวรรณมงคล กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วม ไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
- 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล¹¹

องค์การสหประชาชาติ (United Nation) กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วม มีอยู่ 3 รูปแบบ

คือ

1) การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง (Spontaneous) โดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันเอง เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง โดยเป็นการกระทำที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

2) การมีส่วนร่วมแบบชักนำ (Induced) ซึ่งเป็นการเข้าร่วม โดยความต้องการความเห็นชอบ หรือสนับสนุน โดยรัฐบาล ซึ่งเป็นรูปแบบทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา

3) การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (Coercive) คืออยู่ภายใต้การดำเนินงานของรัฐบาล ภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่รัฐหรือการบังคับโดยตรง นับว่าเป็นรูปแบบที่ได้ผลในทันทีแต่จะไม่ได้ผลในระยะยาว และมักเป็นผลเสียที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน¹²

นิรันดร์ งามวุฒิเวศย์ ได้กล่าวในส่วนของรูปแบบการมีส่วนร่วมดังนี้

- 1) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง โดยผ่านองค์กรที่จัดตั้งโดยประชาชน

¹⁰ วรรณิกา ชมดี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”, **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2524, 113 หน้า.

¹¹ ปธาน สุวรรณมงคล, **ทัศนะบางประการในเรื่องสภาพคำบลกับการมีส่วนร่วมของชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : สักดิ์โสภณการพิมพ์, 2527), หน้า 83.

¹² United Nation, **Department of Economic and Social Affairs International Tarde Statistics**, อ้างใน ณัฐพงษ์ เลี้ยงสมบูรณ์, “การพัฒนากลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทของตำบลในเขตอำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร), 2548, 129 หน้า.

- 2) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม โดยผ่านองค์กรผู้แทนประชาชน
- 3) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนประชาชน¹³

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมแบบสมัครใจ คือ ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม และคาดหวังว่าการมีส่วนร่วมจะทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น
- 2) การมีส่วนร่วมแบบชักนำ คือ ประชาชนถูกชักนำจากนโยบาย หรือโครงการของรัฐบาล ซึ่งรูปแบบนี้อาจไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากนัก

2.1.3 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

โกวิทย์ พวงงาม และปรีดี โชติช่วง ได้สรุปลักษณะของประชาชนที่สามารถมีส่วนร่วมในองค์กรบริหารส่วนตำบลได้ในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) ลงรับสมัครเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่น ซึ่งอาจจะเป็นสมาชิก ซึ่งได้รับการเลือกตั้ง หรือเป็นสมาชิกโดยตำแหน่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล
- 2) ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง โดยการทำหน้าที่เป็นผู้คัดสรรบุคคล เพื่อเข้าไปบริหารจัดการท้องถิ่น เมื่อมีคุณสมบัติครบตามกฎหมาย เช่น อายุและถิ่นที่อยู่
- 3) ช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัคร นอกจากนี้อาจสนับสนุนคนดีที่มีความรู้ความสามารถ เสียสละทำงานให้ชุมชนแก่ราษฎร ให้ลงรับสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
- 4) สนทนาพูดคุยประเด็นปัญหาทางการเมืองกับเพื่อนบ้านรวมทั้งให้ความรู้ และช่วยประชาสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในด้านที่เป็นประโยชน์
- 5) สนับสนุนและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ดำเนินกิจกรรม หรือโครงการที่มีประโยชน์ต่อชุมชน
- 6) จัดตั้งกลุ่มสนใจ ในลักษณะกลุ่มผลประโยชน์ เพื่อเป็นการรวมกลุ่มพิทักษ์ความชอบธรรมความถูกต้องในท้องถิ่น
- 7) เข้าร่วมรับฟังการประชุมหารือ การประชุมของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ของฝ่ายนิติบัญญัติ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ปัญหา และการแก้ไขอย่างใกล้ชิด

¹³ นีรันตร์ จงวุฒิเวศย์, **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณะสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527), หน้า 179.

8) ให้ข้อเสนอแนะแก้ปัญหาความต้องการของราษฎร ผ่านสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือคณะองค์การบริหารส่วนตำบล

9) สร้างกระแสสาธารณะ เป็นลักษณะกลุ่มวิพากษ์หรือการโงยขาน อาจเป็นการวิจารณ์ หรือสนับสนุนการทำงานของฝ่ายบริหารท้องถิ่นว่าสิ่งที่ฝ่ายบริหารได้ทำอยู่นั้นเสี่ยงมหาชนยอมรับเพียงใด เป็นการกดดันผู้ปฏิบัติงานให้ปรับทิศทางการบริหารงานสนองความต้องการของประชาชน

10) การตรวจสอบสาธารณะ ซึ่งเป็นการตรวจสอบทั่วไป โดยประชาชนช่วยกันตรวจสอบการทำงาน ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และฝ่ายบริหารอย่างสม่ำเสมอใกล้ชิดคอยทักท้วงการทำงาน หากไม่ตรงความต้องการหรือผิดธรรมเนียมองค์กรธรรมโดยที่อาจตรวจสอบแผนพัฒนาตำบล ร่างข้อบังคับตำบล ฯลฯ¹⁴

ไพรัตน์ เฑระรินทร์ ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ คือ

- 1) ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดจนความต้องการของชุมชน
- 2) ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไข และลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
- 3) ร่วมวางแผน นโยบายหรือแผนงาน หรือ โครงการ หรือกิจกรรม เพื่อขจัดและแก้ปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน
- 4) ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม
- 5) ร่วมจัด หรือปรับปรุงระบบการบริหารงาน พัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และของหน่วยงาน
- 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

¹⁴โกวิท พวงงาม และปรีดี โชติช่วง, **อะไร ทำไม อย่างไร อบต. ประชาธิปไตยของประชาชน ในชนบท**, (เชียงใหม่ : ศูนย์การศึกษาเพื่อพัฒนาศรีล้านนา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2539), หน้า 20.

8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการ และกิจกรรมที่ได้ทำไว้ทั้งโดยเอกชน และรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป¹⁵

วราทัต ฉัยนันท์ ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ว่า

- 1) สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภา อบต.
- 2) เลือกตั้งสมาชิกสภา อบต.
- 3) ให้ข้อมูล ข่าวสาร คำแนะนำ หรือแจ้งปัญหาความเดือดร้อนของประชากรแก่ อบต.
- 4) เสียสละแรงงาน ทรัพย์สิน ร่วมในโครงการ อบต.
- 5) ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มติหรือคำแนะนำโดยชอบของ อบต.
- 6) เสียภาษีให้ อบต. ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับกำหนด
- 7) ร่วมกิจกรรมทั่วไปของ อบต. โดยเฉพาะการพัฒนาชนบท และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

8) ร่วมมือกับหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรเอกชนในการพัฒนาชนบทตามแผนพัฒนาตำบลของ อบต.

9) ร้องขอให้ออกข้อบังคับตำบล โดยราษฎรไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งใน อบต. นั้น

10) ตรวจสอบ ควบคุมการทำงานของ อบต.

10.1) ตรวจสอบพฤติกรรมของสมาชิกสภา อบต. ที่ประชาชนเลือกตั้งให้ทำประโยชน์แก่ประชาชน

10.2) เข้าร่วมรับฟังการประชุมของสภา อบต. อย่างสม่ำเสมอ

10.3) ขอรับทราบข้อมูล ข่าวสารจาก อบต. หากเห็นว่าการทำงาน

ไม่โปร่งใส

10.4) ตรวจสอบแผนพัฒนาของอบต. หากเห็นว่าการทำงานไม่โปร่งใส

10.5) ตรวจสอบการจัดทำข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ

อบต. ว่ามีการใช้จ่ายเงินตรงตามแผนพัฒนาประจำปีของ อบต. หรือไม่

¹⁵ไพรัตน์ เตชะรินทร์, นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การ
พัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์ศักดิ์โสภณการพิมพ์, 2527), หน้า 6.

10.6) ตรวจสอบติดตามการก่อสร้างโครงการ และการใช้จ่ายงบประมาณของ อบต. ว่าถูกต้อง โปร่งใส และเกิดประโยชน์หรือไม่

10.7) คัดค้านข้อบังคับหรือมติของ อบต. ที่ทำให้ประชาชนเดือดร้อน

10.8) ร่วมกับ อบต. แสดงความคิดเห็นเพื่อพิจารณาข้อดี ข้อเสียของโครงการของรัฐตามกระบวนการประชาพิจารณ์

10.9) ติดตามข้อมูลข่าวสาร และประกาศของ อบต.

10.10) การดำเนินงานเพื่อให้การตรวจสอบ ควบคุม อบต. บรรลุผล

(1) หากพบการทำงานของ อบต. ไม่ถูกต้อง ไม่โปร่งใส ให้แจ้งประธาน อบต. หรือสมาชิกสภา อบต. เพื่อคัดค้าน

(2) กรณี อบต. เพิกเฉยต่อการคัดค้านของประชาชนให้ร้องเรียนไปยังนายอำเภอทันที

(3) กรณีคณะกรรมการบริหาร อบต. หรือพนักงาน อบต. กระทำให้ประชาชนเสียหาย สามารถฟ้องศาลได้

(4) สามารถถอดถอนคณะกรรมการบริหารหรือสมาชิกสภา อบต. โดยให้ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามเกณฑ์ที่กำหนดเข้าชื่อร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดให้มีการลงคะแนนเสียง และผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอบต. นั้นทั้งหมดมาลงคะแนนเสียง และสามในสี่ของผู้มาลงคะแนนเสียงมีมติให้ถอดถอน

11) เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการจัดซื้อจัดจ้าง โดยวิธีสอบราคาประกวดราคา และพิธีพิเศษของ อบต. อย่างน้อยคณะละ 2 คน

12) เจตนารมณ์ของประชาชนในเขต อบต. เป็นเงื่อนไขสำคัญในการมีส่วนร่วม กับ อบต.

13) เข้าร่วมประชาคมหมู่บ้าน ตำบล เพื่อเป็นฐานกำลังในการพัฒนาท้องถิ่นกับ อบต.

14) ได้รับการบริการสาธารณะ และการบำบัดทุกข์บำรุงสุขจาก อบต.¹⁶

¹⁶วรทัต ถัยนันท์, **การมีส่วนร่วมการปกครองส่วนท้องถิ่น อบต.**, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2545), หน้า 16.

ขวงส์ ฉายะบุตรได้แยกลักษณะการมีส่วนร่วมในท้องถิ่น ได้ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ซึ่งครอบคลุมตลอดกระบวนการเลือกตั้ง ได้แก่ การใช้สิทธิหรือออกเสียงเลือกตั้ง การเสนอตัวเข้ารับสมัครรับเลือกตั้ง การไปฟังการหาเสียง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้สมัคร นโยบายพรรค การชักชวนผู้อื่นไปลงคะแนนเสียง การดูแลไม่ให้เกิดการทุจริตในการลงคะแนนเสียง การมีส่วนร่วมมีหลายรูปแบบ แต่ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้ง เพราะสามารถวัดค่าได้อย่างเป็นรูปธรรมนั่นเอง

2) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมือง ซึ่งสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาสถาบันหลักในทางการเมือง การร่วมกิจกรรมพรรคการเมืองโดยตรง คือ การเป็นสมาชิกพรรค สนับสนุนพรรคในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ยึดมั่นในนโยบายของพรรค ร่วมทำงานให้กับพรรค

3) การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ได้แก่ การวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของฝ่ายบริหารท้องถิ่น ตามความเหมาะสม การอภิปราย การเขียนบทความผ่านสื่อมวลชน การปกครองท้องถิ่นอาจดำเนินการขอความเห็นจากประชาชนได้ เรียกว่า “การฟังเสียงประชาชน” โดยการขอประชามติ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงตามควรแก่โอกาส

4) การมีส่วนร่วม โดยการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งเป็นการจำลองการเมืองในระดับชาติ แม้ว่าจะเกิดขึ้นยากในระดับท้องถิ่น แต่ก็เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบหนึ่งคือการที่กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มที่มีความคิดเห็นคล้ายกัน รวมตัวกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์ต่อรองทางการเมืองเกิดการถ่วงดุลอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่น

5) การมีส่วนร่วม โดยการแสดงออกของประชาชน ซึ่งมีวิธีการต่าง ๆ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงปัจจัยนำเข้าสู่ระบบการเมืองท้องถิ่น เช่น การเดินประท้วง การนั่งประท้วง การอดอาหาร เป็นต้น การกระทำดังกล่าว ถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง¹⁷

อคิน รพีพัฒน์ ได้กล่าวถึงลักษณะ การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาไว้ว่า “ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การวิเคราะห์หาสาเหตุที่มาของปัญหา การเลือกวิธีการ และการวางแผนในการแก้ไขปัญหา การดำเนินการตามแผนสุดท้ายคือการประเมินผล เพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดความสำคัญในการพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา” สามารถสรุปได้ดังนี้

¹⁷ ขวงส์ ฉายะบุตร, **การปกครองท้องถิ่นไทย**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์เนศพรีนติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด, 2539), หน้า 34.

1) ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน

2) ร่วมพัฒนาและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนา เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ที่เป็น ประโยชน์และสนองความต้องการมากยิ่งขึ้น

3) ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรม¹⁸

จากแนวคิดของนักวิชาการทั้งหลาย ผู้วิจัยจึงได้สรุปลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมเพราะการบังคับ เช่น การเลือกตั้ง การร่วมประชุม

2) การมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ เช่น การรวมกลุ่มอาชีพ กลุ่มผลประโยชน์

3) การมีส่วนร่วมเพราะหวังอำนาจ เช่น การลงสมัครรับเลือกตั้ง การตั้งพรรค

การเมือง

2.1.4 ระดับของการมีส่วนร่วม

มิลบราธ (Milbrath) ได้จัดลำดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 14 ระดับด้วยกัน ดังนี้

1) รับฟังหรือรับทราบข่าวสารการเมือง (เป็นการเกี่ยวข้องกับการเมืองในระดับต่ำสุด หรือน้อยที่สุด แต่มีคนเกี่ยวข้องด้วยมากที่สุด)

2) ไปออกเสียงลงคะแนน

3) ชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องการเมือง

4) ชักชวนให้ผู้อื่นใช้สิทธิออกเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง

5) ช่วยโฆษณาให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน

6) ติดต่อแสดงความเห็นหรือข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือนักการเมือง

7) สนับสนุนด้วยการบริจาคเงินให้พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง

8) ติดตามการหาเสียงของนักการเมืองบางคน หรือหลายคน

9) ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งรณรงค์หาเสียง

10) เป็นสมาชิกพรรค โดยทำงานให้พรรคการเมืองเป็นประจำเสมอ

11) เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนของพรรค

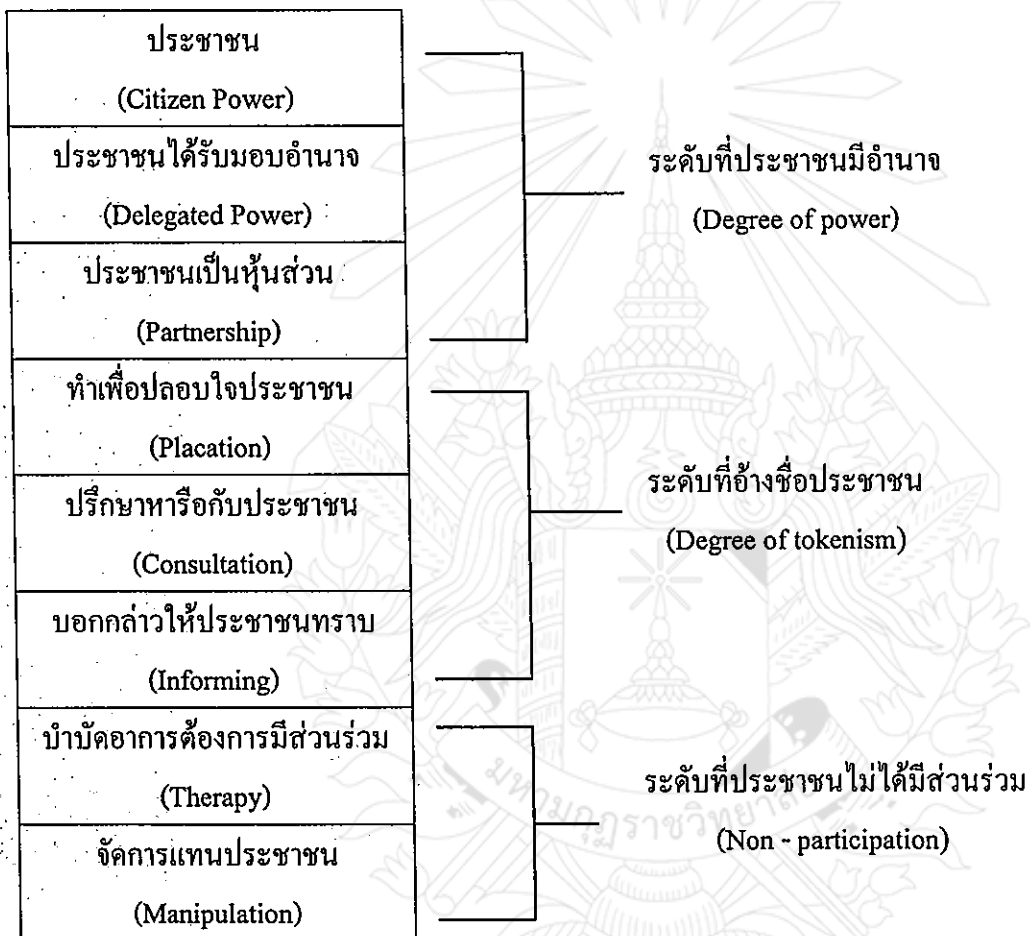
12) ช่วยหาเงินเข้าเป็นกองทุนของพรรค

¹⁸ อคิน รพีพัฒน์, แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในงานพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 100.

13) สมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง เพื่อตำแหน่งทางการเมือง

14) เป็นเจ้าหน้าที่ของพรรค หรือได้รับเลือกตั้ง (เป็นการเกี่ยวข้องกับการเมืองในระดับที่มากที่สุด แต่มีผู้เกี่ยวข้องโดยตรงน้อยที่สุด)¹⁹

เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า “การมีส่วนร่วมโดยทั่วไปมีหลายระดับ ทั้งระดับที่ประชาชนมีอำนาจจริง หรือเป็นเพียงการกล่าวอ้างประชาชน ตลอดจนระดับที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมเลย” ดังภาพประกอบที่ 2.1

ภาพประกอบที่ 2.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

¹⁹Milbrath Lester W., **Political Participation : How and Why Do People Get Involved in Politics?**, อ้างใน จิร โชค. วีระสัยและคณะ, **รัฐศาสตร์ทั่วไป**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540), หน้า 445.

ในภาพประกอบที่ 2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่ามีหลายระดับ ระดับที่ประชาชนมีอำนาจจริง ๆ คือ ระดับที่ประชาชนมีอำนาจตัดสินใจด้วยตัวเอง รองลงมา คือ ได้รับมอบอำนาจ และเป็นหุ้นส่วนในการตัดสินใจ ส่วนนอกนั้นฟังดูแล้วคล้ายกับประชาชนมีส่วนร่วม แต่ก็เป็นการอ้างชื่อมากกว่า เช่นการทำงานเพื่อปลอบใจประชาชน และปรึกษาหารือ ส่วนการจัดการแทนหรือทำเพียงเพื่อบำบัดความต้องการเข้ามามีส่วนร่วม จึงไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชน²⁰

สมาคมสาธารณสุขของสหรัฐอเมริกา (American Public Health Association) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมเป็น 3 ระดับ คือ

1) ระดับการตัดสินใจ (Decision - Making) ในระดับนี้ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการกับกิจกรรมการพัฒนาด้วยตัวของเขาเอง ดังนั้นจึงถือว่าการมีส่วนร่วมระดับนี้เป็นารับผิดชอบด้วยตนเอง (Level of Responsibility by Themselves)

2) ระดับการร่วมมือ (Cooperation) ในระดับนี้ประชาชนจะให้ความร่วมมือต่อแผนงานที่จะเริ่มโดยเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งอาจต้องการความเสี่ยสละจากชุมชนในด้านเวลา ทรัพย์สิน และแรงงาน เพื่อช่วยให้โครงการประสบผลสำเร็จ การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือว่าการมีส่วนร่วมในระดับที่ยอมรับได้ (Acceptable Level of Participation)

3) ระดับการใช้ประโยชน์ (Utilization) ในระดับนี้ประชาชนจะยอมรับ และใช้ประโยชน์จากบริการที่วางโครงการไว้ให้ เป็นการมีส่วนร่วมในระดับการยอมรับบริการเท่านั้น เช่น การเข้าร่วมในโครงการวางแผนครอบครัวซึ่งบางกิจกรรมหรือบางโครงการมีความพึงพอใจแต่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับนี้เท่านั้น²¹

จากแนวคิดของนักวิชาการทั้งหลาย ผู้วิจัยจึงสรุประดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นไว้ 3 ระดับ คือ

- 1) ระดับการตัดสินใจ ได้แก่ การเข้าร่วมประชุม การคัดเลือกแผนงาน เป็นต้น
- 2) ระดับการร่วมมือ ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น เป็นต้น
- 3) ระดับการใช้ประโยชน์ ได้แก่ การใช้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น บริการสาธารณสุข บริการอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

²⁰เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, **นโยบายสาธารณะ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิชการพิมพ์ จำกัด, 2550), หน้า 434.

²¹American Public Health Association, **Community Participation in Primary Health Care**, อ้างใน นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, **แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน**, อ้างแล้ว, หน้า 25.

2.1.5 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

สำนักมาตรฐานการศึกษา ได้อธิบายถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาไว้ ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ย่อมก่อให้เกิดการพึ่งตนเองได้ในที่สุด เนื่องจากเกิดการเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาและสร้างความเจริญให้กับชุมชนหรือหมู่บ้านของตนผ่านกิจกรรม กระบวนการทำงานตามโครงการ
- 2) การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เป็นการสะท้อนถึงความจริงใจของรัฐที่มีต่อการสนับสนุนให้ประชาชนมีเสรีภาพในการตัดสินใจ และกำหนดชะตากรรมของท้องถิ่นของตน
- 3) เป็นช่องทางสะท้อนปัญหาความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น ได้ถูกต้อง ตรงประเด็น
- 4) เป็นการสร้างฉันทามติร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดความชอบธรรม ในการตัดสินใจเนื่องจากเป็นการสร้างข้อตกลง ที่เกิดจากการยอมรับกันภายในกลุ่ม
- 5) เป็นการพัฒนาศักยภาพบุคคล เพราะในกระบวนการมีส่วนร่วม ย่อมจะต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้ และข้อคิดเห็นระหว่างกัน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเสมือนเวทีการเรียนรู้ที่มีประโยชน์อย่างมาก
- 6) เป็นการสนับสนุนการพัฒนาความรักท้องถิ่นและความรับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดขึ้นในพฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่น
- 7) ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงานอันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นในหมู่บ้าน และจะช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการดูแลรักษา²²

สถาบันพระปกเกล้า ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังต่อไปนี้

- 1) เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ
- กระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชน ช่วยให้เกิดความกระจ่างในวัตถุประสงค์ และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ ได้อยู่เสมอ สาธารณชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้มองเห็นทางออกที่มีประสิทธิภาพที่สุด

²²สำนักมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, **หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการ
จัดการและการประเมินโครงการ**, (กรุงเทพมหานคร : เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์, 2545),
หน้า 115.

บ่อยครั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดการพิจารณาถึงทางเลือกใหม่แทนวิธีการที่ได้เคยใช้กันมาในอดีต สาธารณชนมักจะมีข้อมูลที่สำคัญ ซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างในการที่จะนำไปสู่การตัดสินใจก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จ

2) การลดค่าใช้จ่าย และการสูญเสียเวลา

กระบวนการหรือโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งมักจะสิ้นเปลืองและเสียเวลา แต่ในทางปฏิบัติแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนมาตั้งแต่ต้น สามารถที่จะลดความล่าช้า และลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้ การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งอาจจะดูว่าสิ้นเปลืองและเสียเวลามากกว่าที่จะตัดสินใจได้ แต่ว่าเมื่อตัดสินใจแล้ว และนำมาสู่การปฏิบัติอาจจะเป็นวิธีการที่ประหยัดกว่าด้วยซ้ำ

3) การสร้างฉันทามติ

การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาว และการยอมรับระหว่างกลุ่ม ซึ่งอาจจะมีความเห็นขัดแย้งกันคนละทาง การมีส่วนร่วมนี้ยังก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณี ลดความขัดแย้งทางการเมือง และสร้างให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4) การเพิ่มความง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทำให้คนเรามีความรู้ลึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และครั้งหนึ่งเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้ว เขาก็ยอมรับการที่จะเห็นสิ่งนั้นนำไปปฏิบัติได้ ไม่เพียงแต่จะมีความสนับสนุนทางการเมืองต่อการนำไปปฏิบัติ แต่กลุ่มและปัจเจกชนอาจจะรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5) การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า “กรณีที่ย่ำแย่ที่สุด”

บางครั้งเมื่อความขัดแย้งนำไปสู่ความข่มขืน และการเป็นปฏิปักษ์ มันจะยากยิ่งขึ้นในการที่จะแก้ปัญหาประเด็นนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่คู่กรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่มเขา และความห่วงกังวลที่ปราศจากความรู้สึกที่ปฏิปักษ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้ากันอย่างรุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้ อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่ยาวิเศษ มันไม่อาจที่จะลด หรือกำจัดความขัดแย้งในทุก ๆ กรณีได้

6) การดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือ และความชอบธรรม

วิถีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรมและการดำรงอยู่ของความชอบธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อการตัดสินใจก่อให้เกิดความขัดแย้ง ก็คือจะต้องใช้กระบวนการตัดสินใจ ซึ่งโปร่งใส และน่าเชื่อถือต่อสาธารณชน และซึ่งให้สาธารณชนมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนยังก่อให้เกิดความเข้าใจถึงเหตุผลที่นำไปสู่การตัดสินใจนั้น ๆ

7) การคาดคะเนความห่วงกังวลของประชาชน และค่านิยมของสาธารณชน

ในขณะที่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นทำงานกับสาธารณชน ในโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนเขาจะค่อย ๆ เพิ่มความรู้สึที่ไวต่อความห่วงกังวลของสาธารณชน และที่ว่าสาธารณชนมองการปฏิบัติงานขององค์กรส่วนท้องถิ่นอย่างไร บ่อยครั้งที่ทัศนคติเหล่านี้ได้นำมาพูดคุยกันภายในเพื่อที่ว่าเจ้าหน้าที่ จะเกิดความตระหนักถึงการตอบสนองของสาธารณชนในส่วนที่เป็นไปได้ต่อกระบวนการและการตัดสินใจต่าง ๆ ถึงแม้ว่าประเด็นนั้นอาจจะไม่ใหญ่โตมากนัก ที่จะต้องทำโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นทางการ

8) การพัฒนาความเชี่ยวชาญ และความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน

ประโยชน์อันสำคัญอย่างยิ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การให้การศึกษาต่อสาธารณชนที่ดีขึ้นกว่า ผู้มีส่วนร่วมไม่เพียงแต่จะเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหา แต่เขายังได้เรียนรู้ด้วยว่า กระบวนการตัดสินใจ โดยองค์กรส่วนท้องถิ่นของเขาควรจะเป็นอย่างไร และทำไมจึงต้องตัดสินใจดังกล่าว การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นเวทีการฝึกที่มีประสิทธิภาพของผู้นำท้องถิ่นในอนาคตอีกด้วย²³

จากแนวคิดของนักวิชาการทั้งหลาย ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน มีดังต่อไปนี้

- 1) ประชาชนมีโอกาสใช้พลังความคิดตนเอง
- 2) ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ
- 3) ส่งเสริมระบบประชาธิปไตย
- 4) รับรู้ปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

²³สถาบันพระปกเกล้า, คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, 2544), หน้า 7.

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น

2.2.1 ความหมายของการพัฒนาท้องถิ่น

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ได้ให้ความหมายของ “การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (Directed Change) หรือการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้แน่นอนล่วงหน้า (Planned Change) ซึ่งทิศทางที่กำหนดขึ้นย่อมจะต้องเป็นของดีสำหรับกลุ่มชุมชนที่สร้างขึ้น การพัฒนาจึงอาจเรียกได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนา (Desired Change) และเนื่องจากมาตรฐานอันเป็นเครื่องกำหนดความดีเลว มีคุณค่า ไร้คุณค่าของสิ่งใด ๆ ในแต่ละชุมชนหรือสังคม คือ ระบบค่านิยมของชุมชนหรือสังคมนั้น การพัฒนาจึงได้ชื่อว่าเป็น Value Loaded Change (การเปลี่ยนแปลงที่ถูกพอกพูนด้วยค่านิยม) การพัฒนาจึงมิได้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นกลาง (Neutral) จึงเป็นเรื่องที่นักวิชาการบริสุทธิมักไม่ค่อยใส่ใจ”²⁴

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี กล่าวว่า “การพัฒนา หมายถึง การกระทำให้เกิดขึ้น คือเปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า”²⁵

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน กล่าวว่า “การพัฒนาชนบท คือ ขบวนการที่มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน โดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่ม และมีส่วนร่วมในขบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนด้วยการพึ่งตนเองให้มากที่สุด และเสริมด้วยการช่วยเหลือจากภายนอกเท่าที่จำเป็น”²⁶

ดิน ปรัชญพฤทธิ ได้กล่าวไว้ว่า “การพัฒนาชนบท หมายถึง ความร่วมแรงร่วมใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล องค์กรระหว่างประเทศ องค์กรที่ไม่หวังผลกำไร และของชาวชนบทในอันที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชาวชนบทให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม โดยเน้นการพึ่งตนเอง การตอบสนองความจำเป็นพื้นฐาน และการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ของชาวชนบท มองในแง่นี้การพัฒนาชนบท รวมถึงการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงสภาพแวดล้อม โครงสร้าง และกระบวนการ ตลอดจนพฤติกรรมทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของชนบท และชาวชนบท

²⁴สัญญา สัญญาวิวัฒน์, **การพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2526), หน้า 5.

²⁵ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2526), หน้า 1.

²⁶วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, **การพัฒนาชนบทไทย**, อ่างแก้ว, หน้า 6.

ให้สามารถกำหนดชะตากรรม และยืนอยู่บนขาของตนเองได้อย่างภาคภูมิใจ สมกับที่เกิดมาเป็นมนุษย์ในสังคม”²⁷

การวิน และทรอปแมน (Garvin and Tropman) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชน ในมุมมองของนักสังคมสงเคราะห์ หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนในชุมชนทั้งหมด เป็นความสำนึกร่วมกันในปัญหาของคนในชุมชน และกิจกรรมได้นำไปสู่การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคนในชุมชนบนพื้นฐานของสำนึกร่วมดังกล่าว โดยนักสังคมสงเคราะห์จะเริ่มงานด้วยการสนทนาพูดคุยกับบุคคลในชุมชนที่สังเกตเห็นแล้วว่าจะมีศักยภาพในการเผยแพร่สำนึกร่วมในการแก้ปัญหาไปสู่คนอื่น ๆ ในชุมชน และการร่วมประเมินสภาพปัญหากับคนในชุมชนจะนำไปสู่การแก้ปัญหาในที่สุด²⁸

จากแนวคิดของ **ยิวคณ์ วุฒิมณี** และนักวิชาการหลายท่าน ผู้วิจัยจึงสรุปความหมายของการพัฒนาท้องถิ่นไว้ว่า เป็นการร่วมแรงร่วมใจของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการดำเนินงาน แก้ไขปรับปรุง พัฒนา และเสริมสร้างท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไป

2.2.2 แนวคิดของการพัฒนาท้องถิ่น

ตัณญา ตัณญาวิวัฒน์ ได้เขียนเกี่ยวกับสาระสำคัญของตัวแบบการพัฒนาของสมเด็จพระพรตมหาราชสุดา สยามบรมราชกุมารี สรุปสาระสำคัญของแนวคิดซึ่งสามารถช่วยสร้างความเข้มแข็งยั่งยืนได้โดยการพิจารณาประเด็นหลักต่อไปนี้

1) ประเด็นที่ว่าเป็นที่ตัว “คน” จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน เพราะเมื่อคนมีความเจริญทางปัญญาสามารถจะสร้างความเจริญได้เอง นับได้ว่าเป็นความเข้มแข็งของทั้งคนและของท้องถิ่น ถ้าไม่พัฒนาคนในท้องถิ่นจะทำให้ท้องถิ่นไม่ยั่งยืน ดังนั้นการพัฒนาคนจึงเป็นถือว่าเป็นกุศโลบายของการพัฒนาท้องถิ่นที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

2) หลักการพัฒนา 10 ประการ คือ

(1) หลักช่วยเหลือตนเอง พึ่งตนเอง เป็นการพัฒนา “คน” เพื่อให้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนมากที่สุด จนก่อให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ในตนเอง ดังนั้นคนที่ช่วยตนเองพึ่งตนเองได้จะทำให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

²⁷ ดิน ปรัชญพฤทธิ, **การบริหารการพัฒนา : ความหมาย เนื้อหา แนวทางและปัญหา**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), หน้า 334.

²⁸ Garvin, Chsrils D. and John E. Tropman, **Social Work in Contemporary Society**, อ้างใน บัญญา พงษ์โหมด, **การพัฒนาชุมชน**, (ละเชิงเทรา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2545), หน้า 84.

(2) หลักการเริ่มจากสภาพที่เป็นอยู่ เป็นการพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่แล้วจึงไล่ปัจจัยนำเข้าไป เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป ทำให้ชาวบ้านสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ จนเกิดการพัฒนาคนและท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

(3) การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพราะเป็นสิ่งใกล้ตัว การใช้ทรัพยากรจากบริษัทที่ใกล้ทำให้ชาวบ้านเกิดการพึ่งตนเองมากที่สุดและสามารถที่จะวางแผนการใช้ทรัพยากรที่พอดี ทำให้ผลผลิตที่เกิดขึ้นไม่มากหรือน้อยไป การอาศัยทรัพยากรที่ใกล้ตัว เป็นการใช้เงินมาก และอาจเกินความจำเป็นของท้องถิ่น

(4) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น การพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากชาวบ้านในท้องถิ่น เพื่อให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ร่วมกันจนเกิดปัญญา สามารถที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้ยั่งยืนได้

(5) วัฒนธรรมและผู้นำท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืนจะต้องดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของไทยที่ดีงาม และผู้นำท้องถิ่นจะต้องเป็นแบบของการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้ดำรงอยู่สืบไป เป็นการแก้ปัญหาท้องถิ่นล่มสลาย ทำให้ท้องถิ่นทั้งเข้มแข็งและยั่งยืน

(6) ความมีประสิทธิภาพในการพัฒนาให้ได้ผล ต้องจัดทำในรูปของหนึ่งโครงการมีลักษณะเป็นหนึ่งหน่วยระบบ มีผลผลิตที่คาดหวัง มีปัจจัยนำเข้าและกระบวนการทำงานที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นระบบ เมื่อโครงการดำเนินงานไปแล้ว สามารถประเมินผลและประสิทธิภาพได้

(7) การประสานงาน เป็นหน่วยงานของราชการและเอกชน จะต้องมีการประสานความร่วมมือในการทำงาน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของกระบวนการพัฒนา ถ้าทุกหน่วยงานของราชการและเอกชนสามารถประสานงาน ให้ความร่วมมือได้อย่างดี จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

(8) การทำงานเชิงรุก เป็นการแก้ปัญหาหรือพัฒนาหมู่บ้าน อย่างตรงประเด็นในการทำงานเชิงรุกนั้น ชาวบ้านในท้องถิ่นจะเข้าร่วมทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ในการทำงานระหว่างชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคนในท้องถิ่น และการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

(9) ความมีคุณธรรมและศิลปะ การพัฒนาคนหากมุ่งแต่ความรู้ความสามารถทางด้านเศรษฐกิจอย่างเดียว จะทำให้ความเป็นไทยขาดหายไปจากท้องถิ่น สิ่งสำคัญคือคุณธรรมและศิลปะที่แสดงความเป็นท้องถิ่นไทย ดังนั้นการพัฒนาจะต้องควบคู่กับคุณธรรมและศิลปะ

(10) การเชื่อมประสานด้านเวลา เป็นการพัฒนาโดยเชื่อมสภาพของท้องถิ่นในปัจจุบันของไทยเข้ากับเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่เหมาะสมกับการพัฒนาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่นำเข้ามา

จะต้องไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสภาพความเป็นท้องถิ่นของไทย เทคโนโลยีที่ดีนั้นจะต้องเป็นเทคโนโลยีที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาค้น แล้วส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

3) วิธีการพัฒนา เป็นการลงมือปฏิบัติไปสู่เป้าหมายของการพัฒนา วิธีการพัฒนา จึงมุ่งที่ตัว “คน” เป็นสำคัญ กระบวนการที่นำมาใช้ในการพัฒนาค้น ได้แก่ วิธีการให้การศึกษาดูแบบ วิธีการทำงานกับกลุ่มคน วิธีการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (PAR) กล่าวคือ นักพัฒนาและผู้ถูกพัฒนาจะต้องร่วมกันตั้งแต่วางแผนและปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด เพื่อให้กระบวนการทำงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและวิธีการทำงานกับหน่วยงานเป็นการส่งเสริมให้หน่วยงานเข้ามาช่วยท้องถิ่นในส่วนขาดเพื่อให้ท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็ง²⁹

พัฒนา ชุมชน และคณะ กล่าวถึงแนวความคิดและหลักการพัฒนาชุมชนไว้ดังนี้

แนวความคิดในการพัฒนาชุมชน

1) การช่วยเหลือตนเอง

แนวความคิดเกี่ยวกับการช่วยเหลือตนเองนี้ ได้เป็นความเชื่อที่เป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติงานของนักพัฒนาตลอดมาว่า วิธีการช่วยเหลือคนนั้น วิธีที่ดีที่สุด คือการช่วยให้ประชาชน มีขีดความสามารถที่จะช่วยตัวเองต่อไปได้ โดยไม่ต้องคอยพึ่งให้คนอื่นมาช่วยอยู่ตลอดเวลา ซึ่งข้อมความหมายว่า ทราบใดที่รัฐบาลยังต้องคำจุนช่วยเหลือประชาชนแบบเลี้ยงเด็กไม่รู้จักโตแล้ว การช่วยเหลือ ก็ปราศจากประสิทธิภาพ แนวความคิดการช่วยเหลือตนเองนี้ได้เป็นหลักสากล ไม่เพียงแต่งานพัฒนาชุมชนเท่านั้น แต่รวมถึงงานสังคมสงเคราะห์ด้วย

แม้กระทั่งคำสอนตามหลักพระพุทธศาสนาที่กล่าวไว้ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” หรือในศาสนาคริสต์ที่กล่าวว่า “ช่วยตนเองก่อนแล้วพระเจ้าจะช่วยท่าน” ในระดับชุมชนหรือสังคมก็เช่นเดียวกันที่จะต้องยึดแนวความคิด “การช่วยเหลือตนเอง” เสียก่อนแล้วถึงจะให้ผู้อื่นมาช่วยได้

อย่างไรก็ตาม การช่วยเหลือตนเองในการพัฒนาชุมชน ถือว่าคบบมือข้างเดียวจะไม่เกิดเสียดัง ต้องคบบมือสองข้างถึงจะค้ง หมายความว่า รัฐต้องสนับสนุน หรือร่วมมือกับประชาชนในการที่ประชาชนจะช่วยเหลือตนเอง ซึ่งตรงกับเป้าหมายสำคัญประการหนึ่ง ของการพัฒนาชุมชน คือ การส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย

2) การร่วมมือระหว่างรัฐและประชาชน

แนวความคิดนี้เกิดจากความเชื่อที่ว่า “การพัฒนาที่ได้ผลดีที่สุดและถาวรที่สุด” นั้น ควรจะเกิดขึ้นจากพลังงาน และขีดความสามารถของชุมชน ที่ได้ผนึกกำลังกันขึ้นมาผสมผสาน

²⁹ สัจญา สัจญาวิวัฒน์, **ทฤษฎีการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 80.

กับการสนับสนุนจากพลังของการปกครองแห่งรัฐการที่จะให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เช่น รัฐหรือประชาชนเป็นผู้ดำเนินการฝ่ายเดียวนั้นนอกจากยากที่จะประสบความสำเร็จ และผลงานไม่มั่นคงถาวรแล้ว ยังอาจนำไปสู่การขยายช่องว่าง และความขัดแย้งระหว่างพลังทั้งสองฝ่าย สังคมหรือชุมชนใดที่ปล่อยให้การพัฒนาเป็นไปตามธรรมชาติด้วยความสามารถของชุมชนเอง สังคมนั้นก็จะมีแต่จะถอยหลัง และนอกจากนั้นยังเข้มให้เห็นถึงความไร้สมรรถภาพของรัฐบาลด้วย

ในทางกลับกัน ถ้าหากสังคมในรัฐบาลเป็นผู้ทำให้ประชาชนแต่เพียงฝ่ายเดียวแล้ว การพัฒนาจะเป็นไปอย่างเชื่องช้า เพราะมีทรัพยากรอย่างจำกัด และยังเป็น การเสริมสร้างทัศนคติแบบคอยให้ผู้อื่นมาช่วยเหลือตลอดเวลาในหมู่ประชาชน ผลซึ่งตามมาก็คือ จะมีการพัฒนาแต่ทางด้านรูปธรรม (การพัฒนาวัตถุ) แต่ทางด้านตัวคนหรือนามธรรม (การพัฒนาจิตใจ) จะไม่ได้รับการพัฒนาเลย

ความช่วยเหลือระหว่างประชาชนและรัฐบาลซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาชุมชนนี้จึงประกอบด้วยสาระสำคัญ 2 ประการ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการสนับสนุนของรัฐ โดยมีนักพัฒนาเป็นสื่อกลางการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญมากในความสำเร็จของงานพัฒนาชุมชนและประชาชนควรมีส่วนร่วมตามขบวนการพัฒนาชุมชน คือ ร่วมกันคิดวางแผน คัดเลือก และปฏิบัติร่วมกันทุกกระยะ ไม่ควรเว้นขั้นตอนใดเลย

3) ความคิดริเริ่มของชุมชน

การที่ประชาชนจะสามารถช่วยตัวเองได้ ประชาชนก็จะต้องได้รับการนำความคิดที่ถูกต้องจนมีทรรศนะ และศรัทธาต่อการพัฒนาไปในแง่บวก จนถึงขนาดที่สามารถแสดงความคิดริเริ่มการพัฒนา ทำงานตามโครงการพัฒนา โดยมีต้องรอให้ทางรัฐเป็นผู้เข้ามาชักชวน หรือกระตุ้นเตือนอยู่ตลอดเวลา ความคิดริเริ่มที่มาจากภายนอกชุมชน มักจะไม่ค่อยตรงกับความต้องการและปัญหาของชุมชน และมักจะไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากประชาชนด้วย

อย่างไรก็ดี ถ้าหากชุมชนยังลังเลและไม่เต็มใจที่จะออกความคิดริเริ่มก็เป็นเรื่องจำเป็นที่ทางฝ่ายรัฐ จะต้องเข้าไปให้ความคิด และกระตุ้นเตือนให้ชุมชนเกิดความเคลื่อนไหวดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ทั้งนี้โดยใช้วิธีรวมกลุ่ม และการให้การศึกษแก่ชุมชน เป็นแนวทางในการกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความคิดริเริ่มในการที่จะแก้ปัญหาความเดือดร้อน

ความคิดริเริ่มของชุมชน นอกจากจะมีขึ้นด้วยแรงคลใจและความสนับสนุนจากภายนอกแล้ว ก็ยังมีโอกาสเกิดขึ้นได้ ถ้าหากชุมชนนั้นตระหนักถึงปัญหาและความต้องการที่เดือดร้อนอยู่จริง

ภารกิจแรกของนักพัฒนาจึงอยู่ที่การช่วยเหลือโดยวิธีการให้การศึกษแก่ชุมชน เช่น การตั้งปัญหาถาม การบรรยายนำอภิปราย การสาธิต การทัศนศึกษา การอภิปรายกลุ่ม การฝึก

ปฏิบัติจากของจริง และการจัดนิทรรศการ เป็นต้น เพื่อที่จะให้เขาทราบถึงความต้องการที่แท้จริงว่ามีอะไรบ้าง และที่เขาจะได้จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการตามความจำเป็นมากน้อยเพียงใด แต่การให้การศึกษาดังกล่าว นักพัฒนาจะต้องระวังอย่าให้มีการบังคับหรือยึดเย็ดความต้องการจากภายนอกไปให้ชุมชน

ดังนั้น จุดเริ่มต้นที่ถูกต้องของขบวนการพัฒนาชุมชนก็คือ เริ่มจากสภาพความเป็นอยู่หรือความต้องการในขณะนั้นของชุมชน อย่างไรก็ตามเนื่องจากการพัฒนาชุมชน เป็นการร่วมมือกันระหว่างรัฐและชุมชน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงนโยบาย และวัตถุประสงค์แห่งรัฐในการสนับสนุนความต้องการของชุมชน ดังนั้นการผสมผสานความต้องการของชุมชนและความต้องการของรัฐเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

4) ความสมดุลในการพัฒนา

แนวความคิดในเรื่องนี้ก็คือ จุดเน้นของการพัฒนาชุมชนอยู่ที่ว่าการพัฒนาทั้งด้านรูปธรรมและนามธรรมจะต้องได้สัดส่วนกัน ถึงแม้ว่าการพัฒนาชุมชนมุ่งพัฒนาตัวคนให้มีทัศนคติศรัทธา และขีดความสามารถช่วยตัวเองได้ แต่การพัฒนาคนกับสิ่งแวดล้อม เป็นของคู่กันและมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ถ้าหากมุ่งพัฒนาในด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ ก็จะทำให้เกิดผลการพัฒนาชนิดผิดรูปผิดร่อง ดังนั้นการพัฒนาชุมชนจึงมุ่งพัฒนาทั้งด้านรูปธรรมและนามธรรมควบคู่กันไปในอัตราที่ได้สัดส่วน

งานพัฒนาชุมชน การมิได้มุ่งขจัดปัญหาของชุมชนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ แต่มุ่งทำทุกๆ ด้านพร้อมกันไป เพราะปัญหาเหล่านี้เกี่ยวข้องกับกันอย่างใกล้ชิด เช่น การศึกษา อนามัย สุขาภิบาล เกษตร การอาชีพ การปรับปรุงทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ เมื่องานมุ่งหลายด้าน นักพัฒนาไม่ใช่ผู้รู้ทุกด้านถึงรู้ก็ไม่ควรก้าวก่ายหน้าทีของผู้อื่น นักพัฒนาควรจะให้หลักการประสานงาน นำความรู้วิชาการต่าง ๆ มาบำบัดความต้องการหรือปัญหาของชุมชนให้หมดไป

หลักการพัฒนาชุมชน

การจะปฏิบัติอะไรก็ตามเพื่อให้งานนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพก็ต้องมีหลักการยึดถือ งานพัฒนาชุมชนก็เช่นเดียวกันกับงานอื่น ๆ

1) ยึดถือประชาชนเป็นหลัก

งานพัฒนาชุมชน ต้องยึดเอาความต้องการ และปัญหาที่แท้จริงของประชาชนเป็นหลักใหญ่ของการดำเนินงาน มิใช่เพียงแต่เท่านั้น ความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในโครงการพัฒนาใด ๆ เอง ย่อมเป็นยอดปรารถนาของผู้ดำเนินงานพัฒนาชุมชน ทั้งนี้ก็เพราะว่างานพัฒนาชุมชนนั้นต้องการที่จะให้ประชาชนได้รู้ได้เห็น มีส่วนได้เสียในผลประโยชน์ที่เขาได้ก่อร่างสร้างขึ้นมา เพื่อให้เขาตระหนักในคุณค่าของผลงานและตระหนักในพลังงานความสามารถที่ซ่อน

เร็นอันมหาศาลของพวกเขาเองให้เขาซาบซึ้งว่าสิ่งที่เขาต้องการนั้นเป็นสิ่งที่เขาจะได้อะไรมาโดยการลงทุน ด้วยกำลังความคิด แรงงาน และกำลังความสามารถของตัวเอง

เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ความหวงแหน ความทะนุถนอม และความภาคภูมิใจที่จะใช้ประโยชน์จากสิ่งที่พัฒนาแล้วก็ย่อมจะบังเกิดขึ้นซึ่งจะเป็นกลวิธีที่จะทำให้เขาคิดเสริมสร้างสิ่งใหม่ๆ ตามความต้องการต่อไปอีก โดยไม่หยุดยั้ง เช่น เมื่อเขาทำสิ่งนี้สำเร็จได้ด้วยตัวเองแล้ว ก็ย่อมจะเกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง และเริ่มคิดทำสิ่งต่อไปตามที่เขาต้องการ ความเชื่อมั่นในตนเองที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาใหม่ๆ ของตัวเองอันเป็นผลจากความสำเร็จครั้งแรกของชาวบ้านนี้เป็นลักษณะของงานพัฒนาชุมชนอย่างหนึ่งซึ่งเราบอกว่างานพัฒนาชุมชนนั้น เป็นงานของการก้าวหน้าและการช่วยตัวเองที่ไม่หยุดยั้ง คือเมื่อชาวบ้านทำสิ่งหนึ่งสำเร็จแล้วก็เริ่มมองเห็นความสำคัญและคุณค่าของตัวเอง เกิดความพยายามทำสิ่งที่จะเป็นประโยชน์อันที่สอง สาม สี่...ต่อไปเรื่อย ๆ

การชักจูงให้ประชาชนริเริ่มช่วยตัวเอง การสร้างความเชื่อมั่นและสร้างการเป็นผู้นำในกิจกรรมที่ต้องแก้ไขให้แก่ประชาชนนั้น ย่อมเป็นจุดปรารถนาอันสูงส่ง ของงานพัฒนาชุมชน

2) ชีตทรัพยากรของชาวบ้านเป็นหลัก

งานพัฒนาชุมชนนั้น เป็นงานที่ต้องพยายามใช้กำลังทรัพยากรของชาวบ้านหรือของประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ให้มากที่สุด ผลของการพัฒนาชุมชนนั้น ในขั้นแรกจะต้องเกิดจากการคิดแปลงแก้ไขและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่บ้านให้เป็นประโยชน์ แล้วจึงค่อยนำความช่วยเหลือต่าง ๆ จากภายนอกเข้าไปในภายหลักทรัพยากรในหมู่บ้าน เราพอจะจำแนกได้ดังนี้ คือ

ก. คน แบ่งได้เป็น แรงงาน กำลังความคิด ทักษะ เช่น ผู้นำท้องถิ่นนักวิชาการช่างฝีมือต่าง ๆ เป็นต้น

ข. วัตถุ หมายถึง สิ่งแวดล้อม ที่จะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ นับตั้งแต่ ดินหินทราย กรวด ไม้ แร่ธาตุ น้ำ ฯลฯ ทั้งชนิดที่มองเห็น และซ่อนเร้นต้องขุดค้นขึ้นมา

ค. สถาบันทางสังคม ได้แก่ สถาบันทางสังคมทุกอย่าง ที่มีอยู่ในหมู่บ้านเช่น โรงเรียน วัด ศาสนา ประชาคม สถานีอนามัย กรรมการต่าง ๆ เช่นสภาตำบล กรรมการพัฒนาหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ผู้นำด้านต่าง ๆ หรือสถาบันทางด้านศาสนาความเชื่อมั่นในพระสงฆ์องค์เจ้าพิธีกรรมต่าง ๆ ก็พยายามนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อนำไปสู่พัฒนาชุมชนเฉพาะด้านนั้น ๆ

พลังอันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านนั้นหาอยู่ ณ ที่แห่งหนึ่งแห่งใดไม่แต่อยู่ในหมู่บ้านนั้น ๆ นั่นเอง

นักพัฒนาเพียงแต่รู้จักรวมกลุ่มให้เป็นประโยชน์ เมื่อสิ่งใดเป็นนวัตกรรมก็นำสิ่งนั้นไปให้ชาวบ้าน โดยวิธีการให้การศึกษแก่ชุมชน

ขบวนการพัฒนาชุมชนมุ่งหวังจะสร้างให้ชาวชนบทตระหนักถึงความสามารถ
ทักษะของตนเองและเชื่อมั่นว่าสามารถช่วยตนเองได้ คือ สามารถรู้ปัญหาความเดือดร้อน ความ
ต้องการของตนเอง และวางแผนแก้ไขได้เองโดยปราศจากนักพัฒนาหรือพัฒนากร

3) ยึดหลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน

งานพัฒนาชุมชนยึดหลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน ทั้งนี้หมายความว่า

ก. แผนหรือโครงการพัฒนาชุมชน จะต้องมาจากประชาชนในหมู่บ้าน คือ
ความต้องการ ความเดือดร้อน ความคิด ความเห็นของคนธรรมดา ๆ ในหมู่บ้านนั้น ๆ หาได้จาก
ข้าราชการหรือบุคคลที่มีอำนาจเหนือประชาชน เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ พัฒนาการ
จังหวัด พัฒนาการอำเภอ พัฒนานิเทศ หรือพัฒนากร ประชาชนต้องการอะไร ประชาชนจะเป็นผู้
ตัดสินใจ หากประชาชนไม่ทราบความต้องการยังไม่ได้ตัดสินใจ ก็ใช้ขบวนการพัฒนาชุมชนให้
ประชาชนทราบความต้องการและตัดสินใจแล้วจึงวางแผนทำงาน

ข. ทำงานร่วมกับประชาชนการจะดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านนั้น
นักพัฒนาจะต้องเป็นผู้ร่วมกับประชาชนไม่ทำตัวเป็นนายหรือมีลักษณะเป็นนาย เช่น ไปยืนดูขณะ
ประชาชนกำลังทำงาน กำลังสร้างถนนคนเดิน ขุดบ่อน้ำ สร้างศาลาประชาคม แต่นักพัฒนาจะต้อง
เป็นผู้ร่วมคิดร่วมทำ เช่น ยกไม้ ยกหิน ขุดดินด้วย สิ่งสำคัญที่สุด คือ นักพัฒนาจะต้องไม่เป็นผู้สั่ง
สอนในฐานะที่เป็นผู้รู้มากกว่า แต่ต้องร่วมมือกับเขาโดยเข้าไปสนิทสนมศึกษาจากประสบการณ์
ของชาวบ้านที่มีอยู่ก่อนทำงาน แล้วจึงหาวิธีแก้ไขใหม่ภายหลัง

ค. การเปลี่ยนแปลงหรือกิจกรรมใด ๆ ในการดำเนินการพัฒนาหมู่บ้าน
ให้ใช้วิธีการให้การศึกษาแก่ชุมชน ชักชวน ชักชวน ชักชวน สร้างการเลื่อมใสศรัทธา ไม่มีการบังคับให้กระทำ
ให้ชาวบ้านเข้ามาดำเนินงาน โดยความสมัครใจเต็มใจ ผลที่ได้ก็จะถาวรมีความจริงยั่งยืนนาน

4) ยึดหลักการปกครองตนเอง

งานพัฒนาชุมชนนั้นเป็นงานที่มุ่งหวังที่จะสร้างประชาชนให้ช่วยตัวเองได้รู้จัก
การปกครองตัวเองตามหลักประชาธิปไตยเป็นงานที่มุ่งเสริมสร้างสถาบันทางสังคม เช่น การ
รวมกลุ่มบุคคลตามอาชีพ วิชาชีพ การจัดตั้งสมาคมและสหกรณ์ เป็นต้น พยายามให้ชาวบ้านคนใด
คนหนึ่งเป็นผู้นำกลุ่ม และดำเนินงานกลุ่มให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมาย เพื่อการกินดีอยู่ดี หรือ
เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมให้ดีขึ้น ซึ่งจะทำให้สามารถช่วยตัวเองได้ในระยะยาวนาน

5) ยึดหลักการประสานงาน

งานพัฒนาชุมชนนั้นไม่ใช่ของหน่วยราชการใดราชการหนึ่งโดยเฉพาะ และ
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม่ใช่งานที่นักพัฒนาหรือพัฒนากรทำงานคนเดียวได้ พัฒนาการเป็นแต่เพียงมี
ความชำนาญการประชาสัมพันธ์และการรวมกลุ่มชาวบ้านนั้น แต่บริการด้านวิชาการ ด้านอาชีพ

พัฒนาการจำเป็นที่จะต้องนำไปจากองค์การของรัฐบาลด้านต่าง ๆ ไปสู่ชาวบ้าน เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น

6) การเปลี่ยนแปลงหรือดำเนินงานพัฒนาชุมชนต้องเริ่มจากสิ่งง่าย ๆ เสียก่อน งานพัฒนาชุมชนมุ่งหวังที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมและวิธีการในการดำรงชีวิตต่าง ๆ เช่น ด้านส่วนตัว สังคมและเศรษฐกิจ มุ่งหวังนำนวัตกรรมที่ไม่เคยมีในหมู่บ้าน เข้าไปให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตชนบท เป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ทั้งในแง่ทัศนคติ ค่านิยม อุดมการณ์ การเปลี่ยนแปลงนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้หลักการที่ว่า การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องเริ่มจากสิ่งง่าย ๆ เสียก่อน แล้วจึงค่อยก้าวขึ้นไปสู่สิ่งที่ยากกว่าเป็นลำดับ

7) การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ของชาวบ้านนั้น เราจะต้องคำนึงถึงสิ่งง่าย ๆ ในชีวิตของคนคือ

ก. ควรนำไปสู่กลุ่มชนที่มีลักษณะจะยอมรับ หรือแนะนำง่าย เข้าใจง่าย ก่อนกลุ่มอื่น แล้วจึงค่อยมุ่งไปสู่คนอื่นในชุมชนต่อไป เช่น ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พ่อค้าในหมู่บ้าน ชาวบ้านที่เริ่มประกอบธุรกิจ ครอบครัวที่มีญาติพี่น้องอาศัยอยู่ในเมือง ข้าราชการ หรือผู้ที่เคยเป็น ข้าราชการ และชาวบ้านที่มีลูกหลานไปศึกษาเล่าเรียนในเมือง เป็นต้น

ข. อาศัยอ้างอิงในสิ่งที่ชาวบ้านรู้ และเคยชินอยู่แล้ว

ค. ภาษาที่พูดก็ต้องง่ายแก่การเข้าใจ อย่าใช้ศัพท์ที่สูงจนเกินไป และพยายามอ้างอิงกิจกรรมประจำวันของชาวบ้าน เพื่อชาวบ้านจะได้เข้าใจกิจกรรมนั้น ๆ และนำไปใช้ได้

8) ยึดถือวัฒนธรรมเป็นหลัก

การจะนำนวัตกรรม เข้าไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมในวิถีชีวิตของชาวบ้าน นักพัฒนาจำเป็นจะต้องยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม และวัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นหลัก สำคัญในการดำเนินงาน³⁰

จากแนวคิดที่กล่าวมานี้ ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวคิดของการพัฒนาท้องถิ่นไว้ ดังนี้

- 1) ยึดประชาชนเป็นหลัก
- 2) ประชาชนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้
- 3) มีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน
- 4) เป้าหมายต้องการให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข

³⁰ พัฒน์ สุจ้านง, การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานสำหรับประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2524), หน้า 21 - 26.

5) สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย

2.2.3 แนวทางการพัฒนาท้องถิ่น

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า “การพัฒนาของไทยนั้น มีนานแล้วถ้ามีการศึกษาถึง ประวัติการปกครองไทย จะพบว่า ตั้งแต่โบราณมาแล้วประชาชนในชุมชนได้ร่วมมือกันทำงาน ให้แก่ชุมชน จะเริ่มจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือคนในชุมชนมาช่วยกันพัฒนาต่าง ๆ เพราะฉะนั้นจึง กล่าวว่าการพัฒนาได้เริ่มขึ้นในประเทศไทยมาช้านานแล้วตั้งแต่สมัยกรุงรัตน โกสินทร์ รวมทั้งการพัฒนา ได้มีวิวัฒนาการมาเรื่อย ๆ ตั้งแต่แผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - 7”³¹

พิศาล มูลศาสตรสาทร กล่าวว่า “แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายก้าวหน้า ในการพัฒนาท้องถิ่น โดยการพัฒนาต้องกำหนดจุดประสงค์หลักในอันที่จะแก้ปัญหาของท้องถิ่น จึงจะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในทุกด้าน และนโยบายก้าวหน้าอยู่ที่การเน้นให้ ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและชุมชนของตนเอง ให้เกิดความเจริญ ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ”³²

คำรง สุนทรสารทूर กล่าวว่า “แนวทางการพัฒนานั้น ควรเป็นเรื่องที่ประชาชนเขารู้สึก เขา มีความต้องการ เขาพยายามร่วมมือกัน เขายืนยันแข็ง ให้เขาผลัดกันศักยภาพออกจากพลังในตัว เขาให้มากที่สุด”³³

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาท้องถิ่น จะเป็นกระบวนการ กระทำที่มีวัตถุประสงค์มุ่งปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิต และศักยภาพของประชาชนให้ดีขึ้นและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก

2.2.4 ลักษณะของการพัฒนาท้องถิ่น

ทวี ทิมขำ กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนนั้น มีลักษณะที่สำคัญ 7 ประการด้วยกันคือ

- 1) การพัฒนาชุมชน คือความพยายามที่จะยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชน ภายในกลุ่มให้ดีขึ้น หรืออาจจะกล่าวได้ว่า การพัฒนาชุมชน คือการทำให้คนที่อยู่ในชุมชนนั้นมี

³¹วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, **การจัดรูปแบบการปกครองท้องถิ่นในอนาคต : กรณีศึกษาจังหวัด นนทบุรี : รายงานผลการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย, 2537), หน้า 42.

³²พิศาล มูลศาสตรสาทร, **การสร้างความมั่นคงในหมู่บ้าน**, (กรุงเทพมหานคร : เทศาภิบาล, 2538), หน้า 11.

³³คำรง สุนทรสารทूर, **บทบาทหน้าที่นักปกครองท้องถิ่น หน่วยที่ 1 - 7**, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526), หน้า 27.

ความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือจากรัฐเอง เข้ามาคิดพิจารณาตัดสินใจ และดำเนินการพัฒนาด้วยตนเอง บนพื้นฐานของความสมัครใจ และมีความรับผิดชอบที่จะช่วยตนเอง

2) การพัฒนาชุมชน คือการเปลี่ยนสภาพแวดล้อม หรือลักษณะทางกายภาพ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนให้ดีขึ้น

3) การดำเนินการจะต้องสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนทั้งนี้

หมายถึง

กิจกรรมใด ๆ ที่จะนำไปส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติ จะต้องเป็นกิจกรรมที่ประชาชนส่วนใหญ่มีความต้องการอยู่แล้ว หรือเป็นกิจกรรมที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชน และพยายามกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความรู้สึกถึงความจำเป็นนั้นได้

4) การพัฒนาชุมชน ต้องใช้หลักการช่วย เร่งเร้า ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่ม ตลอดจนการดำเนินการไปตามโครงการพัฒนานั้น ๆ

5) รัฐบาลหรือหน่วยงานอื่น ที่จะให้ความช่วยเหลือ จะต้องพิจารณาให้ความช่วยเหลือเฉพาะสิ่งที่เกินความสามารถที่ชุมชนหรือราษฎรจัดหาได้เอง เช่นความรู้ทางวิชาการ วัสดุ และเงินเท่าที่จำเป็น

6) การพัฒนาชุมชน จะต้องมีส่วนการเปลี่ยนแปลง ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วย กระตุ้นเตือนให้ประชาชน มีความคิดริเริ่มในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

7) จะต้องมีความร่วมมือกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกสาขา เพราะปัญหาของชุมชน อยู่นอกเหนือความสามารถของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะ และการพัฒนาชุมชน เรามุ่งที่จะพัฒนาในทุก ๆ ด้าน³⁴

จากแนวคิดดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสรุปลักษณะของการพัฒนาท้องถิ่นไว้ว่า เป็นนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งหวังให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งเป้าหมายสำคัญคือการทำให้ประชาชนอยู่ดี มีสุข และเสริมสร้างความรักความสามัคคี ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

ประหยัด หงษ์ทองคำ กล่าวไว้ว่า “การปกครองท้องถิ่น หมายถึง รูปแบบการปกครองที่เกิดจากระบบกระจายอำนาจ จากส่วนกลาง ไปยังท้องถิ่น เพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะให้ประชาชน

³⁴ ทวี ทิมจำ, การพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์, 2528), หน้า 4.

ในท้องถิ่นได้มีโอกาสเรียนรู้และดำเนินการต่าง ๆ ในการปกครองท้องถิ่นด้วยตนเองเพื่อสนองตอบความต้องการและแก้ปัญหาด้วยตนเอง”³⁵

อุทัย หิรัญโต ให้คำนิยามไว้ว่า “การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง จัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเอง เพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การมีเจ้าหน้าที่ ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่างๆตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุมของรัฐบาลได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น”³⁶

ลิขิต ชีระเวคิน กล่าวไว้ว่า “การปกครองท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองในลักษณะกระจายอำนาจปกครองจากส่วนกลางไปให้ท้องถิ่นดำเนินการเอง ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชนและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีส่วนช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางในแง่ที่ว่า ผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นและผู้นำส่วนท้องถิ่นย่อมเข้าใจถึงปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นดีกว่าคนต่างถิ่น ดังนั้นการปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีผลสำคัญ คือ ทำให้ท้องถิ่นรู้จักการแก้ปัญหาด้วยตนเอง”³⁷

ประทาน คงฤทธิศึกษาการ ให้ความหมายไว้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นระบบราชการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐและโดยนัยนี้ จะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์การจัดตั้งนี้ถูกควบคุมโดยรัฐแต่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง”³⁸

วิลเลียม เอ. ร็อบสัน (William A. Robson) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า หมายถึง หน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งและให้มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตาม

³⁵ประหยัด หงส์ทองคำ, **ปัญหาและแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพของการบริหารเทศบาลไทย**, (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2529), หน้า 117.

³⁶อุทัย หิรัญโต, **การปกครองท้องถิ่น**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2523), หน้า 12.

³⁷ลิขิต ชีระเวคิน, **การเมืองการปกครองไทย**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), หน้า 314.

³⁸ประทาน คงฤทธิศึกษาการ, **การกระจายอำนาจการปกครองในเทศบาล**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2533), หน้า 11.

กฎหมาย (Legal Rights) และต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary Organization) เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ³⁹

วิท (Wit) ได้ให้คำนิยาม ไว้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมดหรือบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาอยู่ที่ประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเอง อันเกิดการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลางมีอำนาจในการตัดสินใจและการบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน⁴⁰

จากแนวคิดของอุทัย หิรัญโต และนักวิชาการหลายท่าน ผู้วิจัยจึงสรุปความหมายของการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปสู่ระดับท้องถิ่น โดยให้ประชาชนมีอำนาจในการบริหารจัดการในท้องถิ่นของตนเองได้

2.3.2 แนวคิดของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นนั้น เกิดขึ้นบนพื้นฐานทางทฤษฎีของการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิด โอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากหลักการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเน้นการมีอิสระในการปกครองตนเองมีการเลือกตั้ง มีองค์การ หรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเอง และที่สำคัญ คือ ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง ซึ่งนักวิชาการได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

อุทัย หิรัญโต กล่าวไว้ว่า “การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลกระจายอำนาจบริหารให้แก่ประชาชนได้ปกครองตนเอง ในชุมชนที่มีพลเมืองหนาแน่นพอสมควร และมีรายได้เพียงพอแก่การปฏิบัติหน้าที่โดยอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบ

³⁹Robson, Willam A. “Local government” in *Encyclopedia of Social Science*, อ้างใน โกววิทย์ พวงงาม, *การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต*, พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2548), หน้า 21.

⁴⁰Wit, D, *A comparative Survey of Local Government and Administration*, อ้างใน อติตรา รัตตะมณี, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540), 152 หน้า.

การปกครองที่ยอมรับว่าเป็นรากแก้วของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้การปกครองระดับท้องถิ่น โดยการกระทำด้วยตนเอง ซึ่งจะอำนวยให้เกิดความชำนาญและความสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองระดับชาติในโอกาสต่อไปได้เป็นอย่างดี⁴¹

ลิขิต ชีระเวคิน กล่าวไว้ว่า “การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักการของการกระจายอำนาจ การปกครองท้องถิ่นมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาภาระรัฐบาลกลาง เนื่องจากความจำเป็นบางประการ ดังนี้

1) การกิจของรัฐบาลมีอยู่กว้างขวาง นับวันจะขยายเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นของแต่ละปีตามความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ

2) รัฐบาลกลางมีอาจจะดำเนินการในการสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เพราะในแต่ละท้องถิ่นมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหา หรือจัดการบริหาร โครงการในท้องถิ่น โดยรูปแบบที่เหมือนกันย่อมจะไม่บังเกิดผลสูงสุด ท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและเข้าใจได้ดีกว่า ซึ่งไม่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ได้มากที่สุด

3) กิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะของท้องถิ่นนั้น ไม่เกี่ยวกับท้องถิ่นอื่น และไม่เกี่ยวกับส่วนได้เสียต่อประเทศโดยส่วนร่วมจึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนท้องถิ่นดำเนินการดังกล่าวเอง⁴²

วิทยา นภาศิริกุลกิจ กล่าวว่า “การปกครองท้องถิ่นเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง ผู้บริหารของประเทศในอนาคต ผู้นำองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง ผู้บริหารของประเทศในอนาคต ผู้นำองค์กรปกครองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมือง การได้รับเลือกตั้ง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่น ย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตน และฝึกฝนทักษะทางการบริหารในท้องถิ่นอีกด้วย⁴³

จากทัศนะของนักวิชาการที่ได้กล่าวถึงแนวคิดของการปกครองท้องถิ่น สามารถแบ่งการปกครองท้องถิ่น ได้ 2 ด้าน คือ ด้านการปกครอง และด้านการบริหาร ซึ่งทั้ง 2 ด้านจะคอยแบ่งเบา

⁴¹ อุทัย หิรัญ โด, การปกครองท้องถิ่น, อ่างแล้ว, หน้า 11.

⁴² ลิขิต ชีระเวคิน, การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยและคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 3.

⁴³ วิทยา นภาศิริกุลกิจ, การเมืองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523), หน้า 22.

ภาระหน้าที่ของส่วนกลาง เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความใกล้ชิดกับชุมชนมากกว่า ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ ย่อมมีความสะดวก รวดเร็วมากขึ้น

2.3.3 วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

พิตรพิบูล ไชยเมือง ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

- 1) ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัดภารกิจที่จะต้องบริการให้กับชุมชนต่าง ๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้นหากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ก็สามารถมีรายได้ มีเงิน งบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่น
- 2) เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศที่มีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การร่อนรับบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียวยังไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนเป็นผู้บริหารเท่านั้นจึงจะสามารถสนองความต้องการนั้นได้
- 3) เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนจึงแตกต่างกันไป ด้วยการจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงจำเป็น โดยใช้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากรซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก
- 4) เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เป็นสถาบันที่ให้การศึกษารอบอบประชาชนไปโดยแก่ประชาชน จากการที่การปกครองท้องถิ่นได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกันนี้ มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี⁴⁴

ชวงส์ ฉายะบุตร ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

- 1) ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ด้านงบประมาณ หากงบประมาณจำกัด ภารกิจที่จะต้องให้บริการให้กับชุมชนต่าง ๆ อาจไม่เพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับ

⁴⁴พิตรพิบูล ไชยเมือง, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีการบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี”, **สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2541, 122 หน้า.

ท้องถิ่นได้ การแบ่งเบานี้ เป็นการแบ่งเบาทั้งด้านการเงิน ตัวบุคลากร ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ

2) เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรื้อบริการบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียวยังไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

3) เพื่อให้หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการรับสมัครเลือกตั้ง เพื่อประชาชนในท้องถิ่นจะเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติ ของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติเป็นอย่างดี

4) เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง ซึ่งเป็นหัวใจที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร รับผิดชอบในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่อย่างอิสระ ภายใต้การควบคุมของประชาชน⁴⁵

ประหยัด หงษ์ทองคำ ได้กล่าวเพิ่มเติมในวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นว่า “ต้องการให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ที่ประกอบด้วยฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ที่จะต้องดำเนินงานตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ”⁴⁶

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

- 1) เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับภาครัฐมากขึ้น
- 2) เพื่อสามารถรับรู้ปัญหา และความต้องการของประชาชนมากขึ้น
- 3) เพื่อพัฒนาการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

⁴⁵ ชูวงศ์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องถิ่นไทย, อ่างแล้ว, หน้า 13.

⁴⁶ ประหยัด หงษ์ทองคำ, การพัฒนาทางการเมืองโดยกระบวนการปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2526), หน้า 13.

4) เพื่อสร้างความผูกพันและความเป็นเจ้าของในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ แก่ประชาชน

2.3.4 องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

อภัย หิรัญโต ได้สรุปองค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นไว้ 8 ประการ ดังนี้

1) สถานะตามกฎหมาย หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2) พื้นที่และระดับปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่ และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือหน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดพื้นที่ จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม องค์การอนามัยโลก และสำนักกิจการสังคม ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่น ที่จะสามารถให้บริการและบริหารอย่างมีประสิทธิภาพได้ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้และบุคลากร เป็นต้น

3) การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4) องค์การนิติบุคคลจัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลาง หรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองพื้นที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5) การเลือกตั้งสมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองของประชาชนโดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6) อิสระในการปกครองตนเองสามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายในขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องอนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ

7) งบประมาณของตนเองมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8) การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยส่วนรวม โดยการมีอิสระเต็มที่ทีเดียว คงหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมิฉะนั้นท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอิสระ รัฐจึงต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่⁴⁷

การามิ ศรีจันทร์อ่อน สามารถสรุปองค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

1) องค์การปกครองท้องถิ่นต้องมีขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยอำนาจภารกิจของรัฐยุคปัจจุบันอาจแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือภารกิจของรัฐ โดยตรงภารกิจของท้องถิ่นและภารกิจระดับเหนือรัฐ ภารกิจของรัฐ โดยตรงได้แก่ ภารกิจด้านการปกครอง เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันประเทศ ภารกิจของท้องถิ่น ได้แก่ ภารกิจที่รัฐไม่อาจเข้าไปดำเนินการเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และโดยลักษณะเป็นเรื่องเฉพาะของท้องถิ่น เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การรักษาความสะอาด ซึ่งภารกิจที่รัฐมอบให้ท้องถิ่นดำเนินการ โดยทั่วไปเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด กับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และเป็นที่ยอมรับได้ชัดว่า การให้ท้องถิ่นดำเนินการเองจะมีผลดีมากกว่าให้รัฐดำเนินการ ภารกิจสุดท้าย คือ ภารกิจระดับเหนือรัฐ ได้แก่ ภารกิจที่เป็นผลจากแนวโน้มการรวมตัวของกลุ่มประเทศตามภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ซึ่งรัฐต่าง ๆ จะได้เข้าไปมีบทบาทเพื่อรักษาผลประโยชน์ของรัฐ

2) องค์การปกครองท้องถิ่น ต้องมีอิสระในการดำเนินการได้ด้วยตนเอง การที่องค์การปกครองท้องถิ่นจะมีความเป็นอิสระได้จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

2.1) ต้องมีสถานะเป็นนิติบุคคล ความเป็นนิติบุคคลจะทำให้องค์การปกครองท้องถิ่นไม่ตัวตน ที่แยกต่างหากจากหน่วยงานของรัฐสามารถเป็นผู้ทรงสิทธิต่าง ๆ ได้มีอำนาจหน้าที่ได้ตามกฎหมายสามารถดำเนินนิติกรรมและอาจเป็นโจทก์จำเลยต่อศาลได้มีความเป็นนิติบุคคล จึงเป็นเงื่อนไขประการแรกของการประกันความมีอิสระให้กับองค์การปกครองท้องถิ่น

2.2) ต้องมีงบประมาณของตนเอง กิจการต่าง ๆ ที่องค์การปกครองท้องถิ่นมีอำนาจดำเนินการได้นั้น ย่อมต้องอาศัยงบประมาณไปดำเนินการทั้งสิ้น องค์การปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีงบประมาณของตนเอง และมีอำนาจที่จะใช้จ่ายงบประมาณได้โดยอิสระ ไม่ต้องถูกผูกมัดโดยระเบียบหรือกฎเกณฑ์ที่ออกมาจากรัฐด้วย

⁴⁷ อุทัย หิรัญโต, การปกครองท้องถิ่น, อ่างแล้ว, หน้า 22.

2.3) ต้องมีผู้บริหารที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชน ซึ่งการเลือกตั้งผู้บริหารของท้องถิ่น นอกจากจะเป็นการแสดงให้เห็นว่าการปกครองท้องถิ่น เป็นการปกครองของประชาชนอย่างแท้จริง เพราะประชาชนได้เลือกผู้บริหารด้วยตนเองแล้ว ผู้ได้รับเลือกยังมีอิสระในการบริหารกิจการของท้องถิ่น เพราะมิได้อยู่ใต้อาณัติของผู้ใด ยกเว้นแต่ประชาชนที่เลือกเขาเข้ามา

2.4) ต้องมีเจ้าหน้าที่ของตนเอง องค์การปกครองท้องถิ่นจะมีอิสระในการดำเนินกิจการของตนได้อย่างแท้จริง เจ้าหน้าที่หรือพนักงานของท้องถิ่น จะเป็นปัจจัยสำคัญในการนำคำสั่งหรือนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นไปปฏิบัติ โดยที่เจ้าหน้าที่หรือพนักงานนั้นเป็นบุคลากรของท้องถิ่น มิใช่พนักงานของรัฐบาลกลาง ท้องถิ่นจึงจะสามารถบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างอิสระมีประสิทธิภาพ

3) องค์การปกครองท้องถิ่นต้องมีองค์กรเพื่อการปกครองตนเองของท้องถิ่น องค์กรสำหรับการปกครองท้องถิ่นอาจแตกต่างกันไปสุดแล้วแต่ความเหมาะสมในการจัดตั้ง โดยทั่วไปจะมีองค์กรฝ่ายบริหารและองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล ก็มีคณะกรรมการเป็นฝ่ายบริหารและมีสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ การปกครองในรูปผู้จัดการเมือง (City Manager) ก็มีผู้จัดการทำหน้าที่ฝ่ายบริหารและสภาทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ หรืออาจมีการจัดองค์กรในรูปของคณะกรรมการ (Board of Commissioners) โดยคณะกรรมการทำหน้าที่เป็นทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติพร้อมกัน ไปก็ได้ องค์กรเพื่อการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวนี้ต้องเป็นองค์กรของท้องถิ่น โดยแท้ กล่าวคือต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

4) องค์การปกครองท้องถิ่นต้องมีอำนาจตราข้อกำหนดเพื่อใช้บังคับในเขตท้องถิ่น โดยองค์การปกครองท้องถิ่นต้องมีอำนาจตราข้อกำหนด ซึ่งเป็นกฎหมายของท้องถิ่น ใช้บังคับภายในเขตท้องถิ่นได้ โดยข้อกำหนดของท้องถิ่นอาจกำหนดโทษต่อผู้ที่ล่วงละเมิดข้อกำหนดของท้องถิ่นด้วยก็ได้ ข้อกำหนดขององค์การปกครองท้องถิ่นมี 2 ประเภท ได้แก่ ข้อกำหนดเกี่ยวกับงบประมาณ และข้อกำหนดอื่นที่ไม่เกี่ยวกับงบประมาณ และโดยทั่วไปข้อกำหนดขององค์การปกครองท้องถิ่นต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหน้าที่ของส่วนกลางจึงมีผลบังคับใช้ได้⁴⁸

จากแนวคิดของอูทซ์ ฮีรัญ โท และคาราณี ศรีจันทร์อ่อน ผู้วิจัยจึงสรุปองค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1) มีกฎหมายรับรองการปกครองท้องถิ่น

⁴⁸คาราณี ศรีจันทร์อ่อน, “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของสมาชิกสภาเทศบาลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2544, 132 หน้า.

- 2) การกระจายอำนาจและหน้าที่
- 3) มีอิสระในการปกครองท้องถิ่น
- 4) มีอำนาจในการดูแลงบประมาณของตนเอง
- 5) อยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ

2.3.5 ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

โกวิท พวงงาม ได้สรุปความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

- 1) การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย
- 2) การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล
- 3) การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหา และช่วยกันแก้ไข ปัญหาของท้องถิ่นของตน
- 4) การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ
- 5) การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต
- 6) การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง⁴⁹

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ ได้อธิบายความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสเรียนรู้ ฝึกหัดปฏิบัติและเข้าใจถึงการบริหารระบอบประชาธิปไตย โดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) มิใช่เรียนเฉพาะแต่ทางทฤษฎี การเรียนรู้และฝึกปฏิบัติดังกล่าวนี้ได้ใช้ในหน่วยการบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นแกนนำหรือเป็นสถานที่ในการปฏิบัติงานในท้องถิ่นนั้น เช่นนี้ถือได้ว่า การบริหารท้องถิ่นเป็นโรงเรียนหรือสถานที่ฝึกหัดและปลูกฝังการเมืองและการบริหารตามหลักประชาธิปไตย (School of Democracy)

⁴⁹โกวิท พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย, อ่างแก้ว, หน้า 25.

ประการที่ 2 เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในส่วนกลางไปให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น อันเป็นลักษณะของการกระจายอำนาจการบริหารและการปกครองไปให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยตรง (Decentralization)

ประการที่ 3 เพื่อให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นตัวแทนของรัฐบาลในส่วนกลาง เพื่อปฏิบัติงานด้านการบริหารและการจัดบริการสาธารณะบางส่วน เพื่อประชาชนส่วนร่วมในท้องถิ่น โดยการปฏิบัติงานดังกล่าวด้วยตนเอง (Local Self - Government)⁵⁰

จากแนวคิดของนักวิชาการทั้งหลาย ผู้วิจัยสามารถสรุปความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

- 1) การปกครองท้องถิ่นสร้างความเชื่อมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 2) การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้
- 3) การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนเกิดความรอบรู้แจ่มแจ้งทางการเมือง
- 4) การปกครองท้องถิ่นสามารถสร้างนักการเมืองระดับชาติ

2.3.6 การปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบหนึ่ง ที่มีพื้นที่รับผิดชอบในเขตตำบลที่อยู่นอกเขตเทศบาลหรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ยกเว้นองค์การบริหารส่วนจังหวัด

การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 40 โดยยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทย และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในประกาศนั้นให้ระบุชื่อและเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย⁵¹

⁵⁰วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่นเปรียบเทียบ : อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2541), หน้า 33.

⁵¹จันทน์ หอมเข้มและคณะ, คู่มือเตรียมสอบบรรจุ อบต., (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ไฮเอ็ดพับเลขซิ่ง จำกัด, 2551), หน้า 24.

โครงสร้างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีโครงสร้างการบริหารงานตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 มีโครงสร้างการบริหารงาน ประกอบด้วย

1) สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจากกาเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้าน 2 คน ในกรณีที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีหนึ่งหมู่บ้านให้เลือกสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ 6 คน มีสองหมู่บ้านให้เลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ได้หมู่บ้านละ 3 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จะเลือกบุคคลขึ้นเป็นคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย ประธานกรรมการบริหาร 1 คน และเลขาธิการบริหาร 2 คน และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นเลขานุการ นอกจากนี้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล จะเลือกสมาชิกด้วยกันเพื่อเป็นประธานสภาคนหนึ่ง รองประธานสภาคนหนึ่ง และเลขานุการสภาคนหนึ่ง ซึ่งบุคคลเหล่านี้ต้องไม่เป็นคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเวลาเดียวกัน

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ 3 ประการ คือ

- 1) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
- 3) ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหาร เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบลและกฎหมายระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

2) คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย นายกององค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่ง และรองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ 4 ประการ ดังนี้

- 2.1) บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติข้อบัญญัติและแผนพัฒนาตำบล และรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
- 2.2) จัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ

2.3) รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

2.4) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

3) โครงสร้างองค์กรขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลมีโครงสร้างองค์กร ดังนี้

3.1) สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานบริหารทั่วไป งานธุรการ งานสวัสดิการ งานจัดทำแผนพัฒนาตำบล จัดทำงบประมาณประจำปี งานรัฐพิธี งานประชาสัมพันธ์ งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

3.2) ส่วนการคลัง ก็จะทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บภาษี การตรวจเงิน การหักภาษีรายได้และการนำส่งภาษี งานขออนุมัติเบิกตัดปีและขอขยายเวลาเบิกจ่าย งานเกี่ยวกับการตัดโอนเงินเดือน งานจัดทำบัญชีทุกประเภท และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

3.3) ส่วนโยธา จะมีหน้าที่เกี่ยวกับงานสำรวจ ออกแบบ เขียนแบบถนน อาคาร สะพาน แหล่งน้ำ ฯลฯ งานประมาณการราคาค่าใช้จ่ายตามโครงการ งานการก่อสร้างและซ่อมบำรุงทาง อาคาร สะพาน แหล่งน้ำ งานควบคุมการก่อสร้าง งานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

4) บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

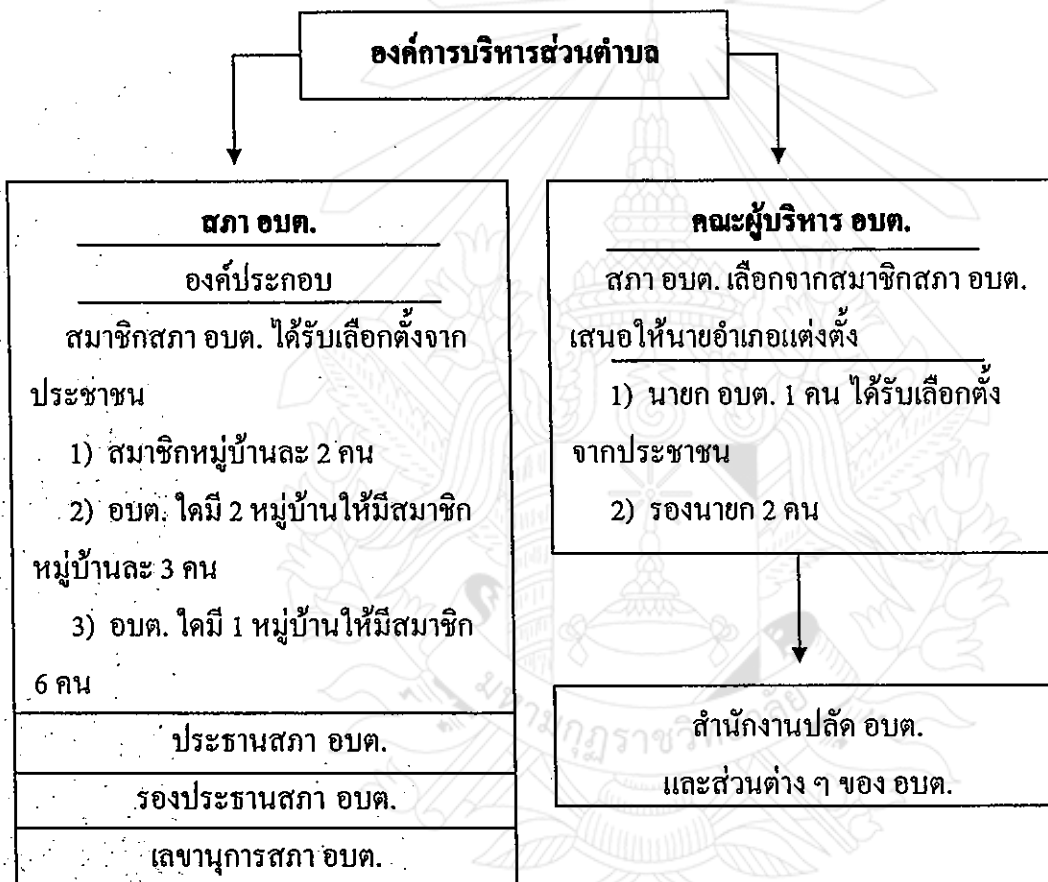
4.1) บุคลากรฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจากการเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 1 หมู่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คน และถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 2 หมู่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละ 3 คน อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง สำหรับประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยมีนายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้ง มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันที่ได้รับเลือก ส่วนเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน เลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล บุคลากรฝ่ายบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคน และรองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง

4.2) บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย

4.2.1) พนักงานส่วนตำบล ซึ่งเป็นบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเงินเดือนจากงบประมาณหมวดเงินเดือนที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลตั้ง

4.2.2) ลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

4.2.3) ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่องค์การบริหารส่วนตำบลร้องขอให้ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราว

ภาพประกอบที่ 2.2 แสดงโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2546

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

พ.ร.บ. สถาปนาและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ ดังนี้

1) อำนาจหน้าที่ทั่วไป ได้แก่การพัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2) อำนาจหน้าที่ที่ต้องทำ ดังนี้

(1) จัดให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก

(2) การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

(3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

(4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

(6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและพิการ

(7) คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี

(9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณ

หรือบุคลากรตามความจำเป็นและสมควร

3) อำนาจหน้าที่ที่อาจจัดทำ ดังนี้

(1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร

(2) ให้มีและบำรุงไฟฟ้าหรือแสงสว่าง โดยวิธีอื่น

(3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

(4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และ

(5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร และกิจการสหกรณ์

(6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

(7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพ

(8) การคุ้มครองดูแล และรักษาทรัพย์สิน อันเป็นสาธารณสมบัติของ

(9) ทรัพย์สินจากทรัพย์สินของ อบต.

(10) ทรัพย์สินจากทรัพย์สินของ อบต.

(11) ทรัพย์สินจากทรัพย์สินของ อบต.

(12) ทรัพย์สินจากทรัพย์สินของ อบต.

(13) ทรัพย์สินจากทรัพย์สินของ อบต.

(14) ทรัพย์สินจากทรัพย์สินของ อบต.

(15) ทรัพย์สินจากทรัพย์สินของ อบต.

(16) ทรัพย์สินจากทรัพย์สินของ อบต.

(17) ทรัพย์สินจากทรัพย์สินของ อบต.

(18) ทรัพย์สินจากทรัพย์สินของ อบต.

- (10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- (12) การท่องเที่ยว
- (13) การผังเมือง⁵²

2.3.7 ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา

การพัฒนาที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด จะต้องมีการวางแผนเป็นแนวทางในการดำเนินงาน การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถปฏิบัติงาน และให้บริการสาธารณะ แก่ประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา จึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการ ที่สามารถแก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีระบบ และเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นพ.ศ. 2548 สำหรับยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ประกอบไปด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านเศรษฐกิจ

ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 1) ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อแก้ปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูง ทำให้เกษตรกรมีหนี้สินมาก และยากจนมากขึ้น
- 2) พัฒนาฝีมือในการประกอบอาชีพของประชาชน โดยการฝึกอาชีพ ส่งเสริมอาชีพการพาณิชย์การค้าบริการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงาน
- 3) สนับสนุนให้ชุมชนร่วมคิดร่วมทำ ใช้หลักการมีส่วนร่วม และพึ่งพาตนเอง
- 4) จัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ จัดลานค้าชุมชน โดยสอดคล้องแนวคิดเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน พึ่งตนเองในทุกโอกาส
- 5) การจัดตั้งธนาคารข้าวให้กับประชากรในพื้นที่เพื่อใช้ในการกักเก็บข้าวไว้ เมื่อมีราคาสูง จึงนำออกจำหน่าย
- 6) ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ เพื่อการบริโภคและจำหน่าย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการพัฒนาสังคม และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 1) พัฒนาคน ชุมชนและสังคม ด้านการศึกษา การกีฬา สาธารณสุข พัฒนาเด็ก

⁵²โกวิท พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย, อ่างแล้ว, หน้า 245.

เยาวชน สตรี ตลอดจนการสังคมสงเคราะห์ ผู้สูงอายุ คนพิการ งานพัฒนาคุณภาพชีวิต งานฝึก
อบรมประชาชน

2) การรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชนลดอาชญากรรม และการแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อให้เป็นเมืองน่าอยู่

3) พัฒนาสวนสาธารณะ สนามกีฬา ให้เพียงพอ

4) ปลุกฝังจิตสำนึกให้ประชาชน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน ส่งเสริมกิจกรรม ที่สร้างความสามัคคีกลมเกลียวในชุมชน และอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ

ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 1) การขุดลอกลำห้วยลำคลองการขุดสระน้ำสำหรับกักเก็บน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร
- 2) การดำเนินการก่อสร้างคลองส่งน้ำ เพื่อให้ประชากรในพื้นที่ทุกครัวเรือน มีน้ำ

สำหรับอุปโภค บริโภค

3) การดำเนินงานในการก่อสร้างประปาให้แก่หมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคในฤดูแล้ง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการ

ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 1) จัดหาบริการพื้นฐานที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน เช่น ปรับปรุงด้านการคมนาคมขนส่ง ก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซมถนน สะพาน คลอง เป็นต้น
- 2) ขยายการบริการด้านสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ให้ทั่ว โดยให้สอดคล้องกับผังเมืองรวมที่กำหนดไว้

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านสาธารณสุข

ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 1) การส่งเสริมสุขภาพทุกกลุ่มอายุ โดยเน้นการออกกำลังกาย และการคุ้มครอง
- 2) การควบคุม และป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ
- 3) การส่งเสริมการควบคุมโรคไม่ติดต่อ ตามโครงการลดเกลือดีซีวีเอส
- 4) การส่งเสริมการรักษาพยาบาล โดยการแพทย์ทางเลือก และสนับสนุนการใช้

สมุนไพรไทยอย่างทั่วถึง

5) ส่งเสริมให้ทุกครัวเรือนมียาสามัญประจำบ้าน และส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาอย่างถูกวิธี

- 6) ส่งเสริมการพัฒนาสุขภาพ พลานามัยของผู้สูงอายุ
- 7) ดำเนินการเพื่อการแก้ไขปัญหาลักษณะทุพโภชนาการของเด็ก
- 8) ส่งเสริมการกำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่

ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 1) การสนับสนุนแผนงานการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่
- 2) ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาระดับก่อนวัยเรียน
- 3) ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ของชุมชนดำเนินการเกี่ยวกับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
- 4) การส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น
- 5) ดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมทางศาสนา

ยุทธศาสตร์ที่ 7 ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 1) ส่งเสริมการอนุรักษ์ดินและน้ำ ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าและมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหายาพิษ น้ำเสีย มลภาวะ และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ
- 2) รณรงค์ให้ประชาชนปลูกต้นไม้ และดูแลเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสม
- 3) ส่งเสริมให้ประชาชนทำการเกษตรอินทรีย์ เกษตรชีวภาพ การเลี้ยงสัตว์ ลดการใช้สารเคมี เพื่อให้ประชาชนปลอดภัยจากสารพิษ

ยุทธศาสตร์ที่ 8 ด้านการบริหารงาน การพัฒนาบุคลากร และการบริการประชาชนประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 1) การฝึกอบรมให้ความรู้แก่พนักงานส่วนตำบล และลูกจ้างในการปฏิบัติงาน
- 2) การเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารให้แก่ประชาชน โดยมีศูนย์บริการข้อมูล ข่าวสารที่ทันสมัย เช่น อินเทอร์เน็ตตำบล หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย ป้ายประชาสัมพันธ์ทุกหมู่บ้าน
- 3) การจัด โครงการ อบต. เคลื่อนที่
- 4) เสริมสร้างความรู้และจิตสำนึกการมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนในตำบล อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ อำนาจหน้าที่ การเมืองการปกครอง และระเบียบกฎหมายใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5) ส่งเสริมการสร้างเครือข่าย เพื่อพัฒนาความรู้ประสบการณ์ การช่วยเหลือระหว่างหน่วยงาน⁵³

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ เป็นกระบวนการในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้ตระหนักและให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถรับรู้ปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ก็ย่อมที่จะแก้ไข และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็วขึ้น

2.4 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลเทพรักษาเป็นตำบลหนึ่งที่อยู่ในอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ แต่เดิมหมู่บ้านทั้งหมดขึ้นอยู่กับตำบลคม และในปี พ.ศ. 2535 ก็ได้แยกออกมาตั้งเป็นตำบลเทพรักษา

ต่อมาในปี 2539 ก็ได้จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา โดยปัจจุบันสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ตั้งอยู่ที่บ้านตาพราม หมู่ที่ 8 ตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ อยู่ห่างจากอำเภอสังขะ ไปทางทิศใต้ประมาณ 15 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 84 ตารางกิโลเมตร

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลคม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
ทิศใต้	ติดต่อกับประเทศกัมพูชา
ตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลตาตุ่ม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

ประชากร

องค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา มีประชากรทั้งสิ้น 8,566 คน แยกเป็น ชาย 4,326 คน หญิง 4,240 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 102 คน/ตารางกิโลเมตร

เขตการปกครอง

จำนวนหมู่บ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษาทั้งหมด 13 หมู่บ้าน ได้แก่

⁵³ องค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา, แผนการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552, สุรินทร์ : องค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา, 2552, (อัดสำเนา).

หมู่ที่ 1	บ้านเทพรักษา	มี นายดี เสถงาม	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 2	บ้านกะเลงเวก	มี นายไพศาล โพธิราช	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 3	บ้านอามุย	มี นายออมทรัพย์ กิ่งแก้ว	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 4	บ้านตาไท	มี นายสุวรรณ ศาลจันทร์	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 5	บ้านชำเบง	มี นายวีระเดช เผ่าทอง	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 6	บ้านลันแต่	มี นายยัด เอิบสุข	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 7	บ้านศาลา	มี นายจรูญ มณฑล	เป็นกำนัน
หมู่ที่ 8	บ้านตาพราหม	มี นายวิเศษ ช่อนจันทร์	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 9	บ้านตาแตรว	มี นายสมบัติ พลศรี	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 10	บ้านทับทิมสยาม 04	มี นายสมพงษ์ อนุวัยยา	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 11	บ้านไพรพยัคฆ์	มี นายสมพงษ์ พลศรี	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 12	บ้านสะเดาพัฒนา	มี นายเตา อินทรจักร	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 13	บ้านลันแต่อุดมสุข	มี นายเวา มณฑล	เป็นผู้ใหญ่บ้าน

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เพาะปลูก ไร่ข้าว เลี้ยงสัตว์ และ

ปลูกยางพารา

หน่วยธุรกิจ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา

- ปั้มน้ำมันชนิดเติมด้วยหัวจ่าย 4 แห่ง
- ปั้มน้ำมันชนิดเติมด้วยมือหมุน 16 แห่ง
- โรงสีข้าวขนาดเล็ก 42 แห่ง
- ร้านค้า 86 แห่ง

สภาพทางสังคม

การศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา 6 แห่ง
- โรงเรียนมัธยมศึกษา 2 แห่ง (รวมขยายโอกาส 1 แห่ง)

สถาบันและองค์กรทางศาสนา

- วัด / สำนักสงฆ์ 4 แห่ง

การสาธารณสุข

- สถานีอนามัยประจำตำบล/หมู่บ้าน 3 แห่ง

- อัตราการใช้ส้วมรดน้ำร้อยละ 100 (100 %)

ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

- สถานีตำรวจ 1 แห่ง

การบริการพื้นฐาน

การคมนาคม

- ถนนลาดยางเชื่อมระหว่างอำเภอสังขะกับตำบลเทพรักษา 1 เส้น
- ถนนเส้นยุทธศาสตร์ บัวเขต - กาบเชิง 1 เส้น
- ถนนลูกรัง เชื่อมระหว่างหมู่บ้าน และภายในหมู่บ้าน บริการได้ตลอด

ฤดูกาล

การโทรคมนาคม

- โทรศัพท์ทางไกลชนบทประจำหมู่บ้าน จำนวน 5 แห่ง

การไฟฟ้า

- จำนวนหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้ 13 หมู่บ้าน

แหล่งน้ำธรรมชาติ

- ลำน้ำ, ลำห้วย 3 สาย
- บึง, หนองน้ำ 17 สาย

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- ฝาย 12 แห่ง
- บ่อน้ำตื้น 281 แห่ง
- บ่อโยก 131 แห่ง
- ถังเก็บน้ำฝน ขนาด 50 ลบ.ม 25 แห่ง
- ถังเก็บน้ำฝน ขนาด 20 ลบ.ม 11 แห่ง
- ถังเก็บน้ำฝน ขนาด ฝ. 332 แห่ง
- ประปาหมู่บ้าน 13 แห่ง

ข้อมูลอื่น ๆ

ทรัพยากรธรรมชาติ

- พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่สาธารณประโยชน์ ที่ป่าสงวน และเขตอนุรักษ์พันธุ์

สัตว์ป่า ป่ามีลักษณะเป็นป่าเบญจพรรณ ในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า มีลำห้วยสำคัญ 3 สาย ได้แก่ ห้วยเสน ห้วยขำอันซอง ห้วยลึก

มวชนจัดตั้ง

- ลูกเสือชาวบ้าน 4 รุ่น จำนวน 448 คน
- อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) จำนวน 127 คน⁵⁴

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรวรรณ สิทธิธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมมากที่สุดในการดำเนินการ รongลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ อาชีพ รายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การติดต่อราชการ หรืองานที่เกี่ยวข้องกับเทศบาล และปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ สมรส และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน⁵⁵

ปิยะ ประทีปรัถมิ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับต่ำ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน คือ สถานภาพทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม และการคาดหวังผลประโยชน์ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน อาชีพ รายได้ และพื้นที่ถือครอง ส่วนปัญหาสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน คือ การให้ความร่วมมือของประชาชน ผู้นำชุมชน ข้าราชการและการประชาสัมพันธ์และสนับสนุนจากภาครัฐ⁵⁶

⁵⁴ องค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา, “แผนยุทธศาสตร์การพัฒนารองการบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ปี พ.ศ. 2552 - 2556”, สุรินทร์ : องค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา, 2552, (อัดสำเนา).

⁵⁵ วรวรรณ สิทธิธรรม, “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม”, **ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), 2543, 164 หน้า.

⁵⁶ ปิยะ ประทีปรัถมิ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2546, 153 หน้า.

สุวิธสา วิเศษคุณพิณี ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน เขตเทศบาลตำบลกระทุ่มแบน อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม คืออาชีพ ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน การได้รับข้อมูลข่าวสาร การพัฒนา การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม นอกจากนี้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนามีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านการวางแผน และด้านการดำเนินการตามแผน”⁵⁷

ณิชา เกษจำรัส ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลท่าแลง จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมในด้านการใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับปานกลางในด้านการปฏิบัติการ ด้านการตัดสินใจ และด้านการประเมินผล ผลการทดสอบสมมติฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน เมื่อแยกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่ามีความแตกต่างกันตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีความไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามรายได้ และระดับความรู้ในการพัฒนาชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง”⁵⁸

บรรเจิด ตอพิมาย ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า “1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ความคิดเห็นของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

⁵⁷ สุวิธสา วิเศษคุณพิณี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเขตเทศบาลตำบลกระทุ่มแบน อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2548, 129 หน้า.

⁵⁸ ณิชา เกษจำรัส, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลท่าแลง จังหวัดเพชรบุรี”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม), 2549, 95 หน้า.

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามเพศ "ไม่แตกต่างกัน"⁵⁹

ทองใบ หนูไหล ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลหัวทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า "1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลหัวทะเล มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05"⁶⁰

พรเทพ คันทะพรหม ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า "การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ"⁶¹

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสรุปได้ว่า แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น เป็นการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ ด้านการร่วมมือ และด้านการใช้ประโยชน์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้องค์การบริหารส่วนตำบล เกิดการพัฒนามากยิ่งขึ้น และ

⁵⁹บรรเจิด สอพิมาย, "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา", **รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 2550, 85 หน้า.

⁶⁰ทองใบ หนูไหล, "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลหัวทะเลอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา", **รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 2550, 79 หน้า.

⁶¹พรเทพ คันทะพรหม, "การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม", **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม), 2550, 107 หน้า.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้เสนอวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 5,725 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 374 คน

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.2.1) หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ของ ยามาเน่ (Yamane)¹

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n แทนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N แทนขนาดของประชากร
 e แทนความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างกำหนดให้ e = 0.05

แทนค่า n = $\frac{5,725}{1+5,725(0.05)^2}$
 = $\frac{5,725}{15.31}$
 = 373.93
 = 374

ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมคือ 374 คน

3.2.2) คำนวณสัดส่วนตัวอย่างตามจำนวนประชากรมากน้อยของแต่ละหมู่บ้าน

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่มชั้น}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

$$\text{เช่น หมู่บ้านที่ 1 บ้านเทพรักษา} = \frac{374 \times 577}{5,725}$$

$$\text{กลุ่มตัวอย่าง} = 38 \text{ คน}$$

3.2.3) สุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา (Simple Random Sampling) ตามจำนวนตัวอย่างแต่ละหมู่บ้านจนครบ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างปรากฏ ดังตารางที่ 3.1

¹บุญธรรม จิตตอนันต์, การวิจัยทางสังคมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540), หน้า 70.

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	บ้านเทพรักษา	577	38
2	บ้านกะเลงเวก	451	30
4	บ้านตาไท	289	19
5	บ้านชำบง	650	43
6	บ้านลันแต่	586	39
7	บ้านศาลา	659	45
8	บ้านตาพราม	559	38
9	บ้านตาแตรว	370	25
10	บ้านทับทิมสยาม 04	274	20
11	บ้านไพรพยัคฆ์	481	33
12	บ้านสะเคาพัฒนา	231	17
13	บ้านลันแต่อุดมสุข	405	27
รวม		5,725	374

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยข้อคำถามครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการร่วมมือ ด้านการใช้ประโยชน์ มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งระดับของการวัดออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	5	คะแนน
มาก	หมายถึง	4	คะแนน
ปานกลาง	หมายถึง	3	คะแนน
น้อย	หมายถึง	2	คะแนน
น้อยที่สุด	หมายถึง	1	คะแนน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open - Ended) เพื่อสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) มีขั้นตอนดังนี้

3.4.1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวข้อง

3.4.2) กำหนดประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการทราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เพื่อจะนำไปใช้ในการสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม

3.4.3) สร้างแบบสอบถาม แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขอคำแนะนำในการกำหนดประเด็นคำถามที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ตรวจสอบสำนวนภาษาความสมบูรณ์ และความถูกต้องของแบบสอบถาม และปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะ

3.4.4) แก้ไขตามอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะ และนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงแก้ไขความเที่ยงตรง ทั้งด้านโครงสร้างเนื้อหา และสำนวนภาษา ผู้เชี่ยวชาญสาม ท่านประกอบด้วย

1) ดร.ไพรัช พันชมภู

- การศึกษา ป.ศ.9, พรบ., M.A., Ph.D. (รัฐศาสตร์การปกครอง)

- ตำแหน่ง อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

2) นายธงชัย เจริญนนท์

- การศึกษา ค.บ., กศ.ม. (การศึกษานอกระบบ)

- ตำแหน่ง อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

3) นายเต็ม สามลี

- การศึกษา วท.บ. (วิทยาศาสตร์บัณฑิต)

- ตำแหน่ง นายกององค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา

3.4.5) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วไปทดลองใช้ (Try - out) กับประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.4.6) การทดสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ดำเนินการหาค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91

3.4.7) เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง

3.4.8) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการจัดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.5.1) ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด นำเรียนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

3.5.2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำการชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างฟัง โดยให้เวลาในการตอบแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด

3.5.3) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้จากการตอบแล้วทั้งหมด เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.6.1) นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา 374 ชุด ตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับ

3.6.2) นำแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้ แล้วมาดำเนินการให้คะแนนตามเกณฑ์

3.6.3) นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3.6.4) วิเคราะห์ข้อมูล บัญชีส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยแจกแจงความถี่และคำนวณค่าร้อยละ

3.6.5) วิเคราะห์ข้อมูล การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย \bar{X} ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. ทั้งในภาพรวม รายด้าน และเป็นรายชื่อ แล้วแปลผลตามเกณฑ์การวิเคราะห์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายความว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายความว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายความว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายความว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายความว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.6.6) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชน ต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะจังหวัดสุรินทร์ กับปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้ค่า t - test และ F - test พร้อมทั้งใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) เพื่อหาความแตกต่างรายคู่

3.6.7) วิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency)

3.6.8) นำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.7.1) การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

1) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)³

$$\alpha = \frac{K}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right\}$$

เมื่อ α = ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

K = จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

$\sum S_i^2$ = ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ

³บุญชม ศรีสะอาด, **การวิจัยเบื้องต้น**, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2535), หน้า 100.

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 99.

$$S_f^2 = \text{ความแปรปรวนของคะแนนรวม}$$

3.7.2) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1) ค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณจากสูตร ดังนี้⁴

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

เมื่อ P = ค่าร้อยละ
 X = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
 N = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

2) ค่าเฉลี่ย (Mean) คำนวณจากสูตร ดังนี้⁵

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

เมื่อ \bar{X} = ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม
 N = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คำนวณจากสูตร ดังนี้⁶

$$S = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
 $\sum fx$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ
 N = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

⁴นิภา เมธาวีชัย, **วิทยการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2543), หน้า 128.

⁵สังศรี ชมภูวงศ์, **การวิจัย**, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2547), หน้า

⁶ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน์ การพิมพ์, 2540), หน้า 53.

4) ค่า t - test ในการเปรียบเทียบตัวแปรอิสระสองกลุ่ม ดังนี้⁷

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ

t = ค่าที - เทสต์ (t - test)

\bar{X}_1, \bar{X}_2 = ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ

S_1^2, S_2^2 = ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ

n_1, n_2 = จำนวนคะแนนของกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ

5) ค่า F-test ในการเปรียบเทียบตัวแปรอิสระตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป ดังนี้⁸

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ

F = อัตราส่วนของความแปรปรวน

MS_b = ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w = ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

⁷นิภา เมธาวีชัย, *วิทยาการวิจัย*, อ่างแล้ว, หน้า 238.

⁸เรื่องเดียวกัน, หน้า 110.

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเพ็ญรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้เสนอรายละเอียดตามลำดับดังนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ ผู้วิจัย ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

\bar{X}	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	หมายถึง	ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสองกลุ่ม (t - test)
F	หมายถึง	ทดสอบความแตกต่างสามกลุ่มขึ้นไป (F - test)
Sig	หมายถึง	ค่าความน่าจะเป็น
SS	หมายถึง	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Square)
MS	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean of Square)
df	หมายถึง	ระดับชั้นของความเป็นอิสระ (degree of freedom)
*	หมายถึง	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์
การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพ
รักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏตามตารางที่ 4.1 - 4.3

ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวนคน	ร้อยละ
ชาย	151	40.4
หญิง	223	59.6
รวม	374	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ประชาชนในตำบลเทพรักษาส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 และเพศชาย จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4

ตารางที่ 4.2 จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวนคน	ร้อยละ
18 - 25 ปี	46	12.3
26 - 40 ปี	162	43.3
41 - 60 ปี	130	34.8
61 ปี ขึ้นไป	36	9.6
รวม	374	100

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ประชาชนในตำบลเทพรักษา ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26 - 40 ปี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 รองลงมา อายุระหว่าง 41 - 60 ปี จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 อายุระหว่าง 18 - 25 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 12.3 และอายุระหว่าง 61 ปี ขึ้นไป จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.6

ตารางที่ 4.3 จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวนคน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	250	66.8
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	85	22.7
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	21	5.6
ปริญญาตรี	15	4.0
สูงกว่าปริญญาตรี	3	0.8
รวม	374	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ประชาชนในตำบลเทพรักษา ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 66.8 รองลงมาสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 22.7 สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 และสำเร็จการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏตามตารางที่ 4.4 - 4.7

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัด
สุรินทร์ โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ด้านการตัดสินใจ	2.39	0.88	น้อย
2	ด้านการร่วมมือ	2.53	0.77	ปานกลาง
3	การใช้ประโยชน์	2.67	0.79	ปานกลาง
รวม		2.53	0.77	ปานกลาง

(n = 374)

จากตารางที่ 4.4 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือการใช้ประโยชน์ และด้านการร่วมมือ ส่วนด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการตัดสินใจ โดยรวมและรายข้อ

ข้อที่	ด้านการตัดสินใจ	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมในเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน/ชุมชน/ตำบล	2.90	1.06	ปานกลาง
2.	มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาของท้องถิ่นแก่องค์การบริหารส่วนตำบล	2.40	1.03	น้อย
3.	มีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา	2.18	1.01	น้อย
4.	มีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นในการตัดสินใจคัดเลือกกิจกรรม หรือโครงการที่ส่งเสริมงานพัฒนาท้องถิ่น	2.44	1.14	น้อย
5.	มีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการพัฒนาท้องถิ่น	2.10	1.11	น้อย
6.	มีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในโครงการสำรวจความต้องการ และการพัฒนาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล	2.31	1.15	น้อย
7.	มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล เพื่อนำไปจัดทำแผนพัฒนาประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.33	1.17	น้อย
8.	มีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไข ทบทวนแผนงาน /โครงการ	1.94	1.04	น้อย
9.	มีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนประชาชน เพื่อเป็นคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน/ตำบล	2.91	1.10	ปานกลาง
รวม		2.39	0.88	น้อย

(n = 374)

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ประชาชนในตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ และอยู่ในระดับน้อย 7 ข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2 ลำดับแรก คือ มีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนประชาชน เพื่อเป็นคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน/ตำบล มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมในเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน/ชุมชน/ตำบล ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ในการแก้ไขทบทวนแผนงาน/โครงการ

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการร่วมมือ โดยรวมและรายข้อ

ข้อที่	ด้านการร่วมมือ	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	มีส่วนร่วมในแผนงานหรือโครงการต่างๆที่องค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดขึ้น	2.46	1.01	น้อย
2.	มีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่น โดยการออกแรงกาย	2.47	1.06	น้อย
3.	มีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่น โดยออกเงิน วัสดุสิ่งของ	2.18	1.06	น้อย
4.	เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในกิจกรรมหรือโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.34	1.05	น้อย
5.	มีส่วนร่วมในการรณรงค์เพื่อป้องกันภัยที่เกิดจากโรคติดต่อ ยาเสพติด และอุบัติเหตุในชุมชน	2.90	1.11	ปานกลาง
6.	มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.07	1.03	น้อย
7.	มีส่วนร่วมในการเข้ากลุ่ม ชมรม สมาคม เพื่อทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ในชุมชน มีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ฝ่าย	2.67	1.04	ปานกลาง

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ข้อที่	ด้านการร่วมมือ	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
8.	มีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในการป้องกัน และเพิ่มความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินให้แก่ชุมชน	2.80	1.13	ปานกลาง
9.	มีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมพื้นบ้านในชุมชน	3.06	1.08	ปานกลาง
10.	มีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการให้คำปรึกษา แนะนำ และข้อเสนอแนะ	2.28	1.02	น้อย
รวม		2.53	0.77	ปานกลาง

(n = 374)

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ประชาชนในตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการร่วมมือ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ และอยู่ในระดับน้อย 6 ข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2 ลำดับแรก คือ มีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมพื้นบ้านในชุมชน มีส่วนร่วมในการรณรงค์เพื่อป้องกันภัยที่เกิดจากโรคติดต่อ ยาเสพติด และอุบัติเหตุในชุมชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการค้าเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัด
สุรินทร์ ด้านการใช้ประโยชน์ โดยรวมและรายข้อ

ข้อที่	ด้านการใช้ประโยชน์	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	ได้ใช้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น บริการสาธารณสุข บริการอินเทอร์เน็ต ฯลฯ	2.41	1.09	น้อย
2.	ท่านและครอบครัวเคยได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น ผู้สูงอายุ คนพิการ ฯลฯ	2.72	1.23	ปานกลาง
3.	ได้เข้าร่วมรับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับงาน/กิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.47	1.05	น้อย
4.	ได้ใช้ประโยชน์จากการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น เกษตรอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมี ฯลฯ	2.68	1.13	ปานกลาง
5.	การรณรงค์และป้องกันยาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลส่งผลให้ท่านและครอบครัวปลอดภัยและห่างไกลจากยาเสพติด	3.16	1.03	ปานกลาง
6.	ได้ใช้ประโยชน์จากการซ่อมแซมพัฒนาเส้นทางคมนาคม และสาธารณูปโภค เช่น ประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ฯลฯ	2.58	1.20	ปานกลาง
7.	ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริม ด้านการศึกษา กีฬา ศาสนา และวัฒนธรรมในพื้นที่ในชุมชน	2.95	1.13	ปานกลาง
8.	ได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาแหล่งน้ำของชุมชน เพื่อการเกษตร อุปโภค บริโภค ที่เพียงพอต่อความต้องการ	2.53	1.13	ปานกลาง
9.	ได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนากลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน ฯลฯ	2.49	1.01	น้อย

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ข้อที่	ด้านการใช้ประโยชน์	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
10.	ได้รับประโยชน์จากการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารจากองค์การบริหารส่วนตำบล	2.80	1.19	ปานกลาง
	รวม	2.67	0.79	ปานกลาง

(n = 374)

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ประชาชนในตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการใช้ประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 7 ข้อ และอยู่ในระดับน้อย 3 ข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2 ลำดับแรก คือ การรณรงค์และป้องกันยาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลส่งผลให้ท่านและครอบครัวปลอดภัยและห่างไกลจากยาเสพติด ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริม ด้านการศึกษา กีฬา ศาสนาและวัฒนธรรมพื้นบ้านในชุมชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ได้ใช้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น บริการสาธารณสุข บริการอินเตอร์เน็ต ฯลฯ

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามตารางที่ 4.8 - 4.37

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามเพศ โดยรวม

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	151	2.64	0.84	ปานกลาง
หญิง	223	2.45	0.70	น้อย
รวม	374	2.55	0.77	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ประชาชนเพศชายมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษาอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเพศหญิงอยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามเพศ โดยรวม

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ชาย	151	2.64	0.84	2.28	.02*
หญิง	223	2.45	0.70		
รวม	374	2.55	0.77		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามเพศ ด้านการตัดสินใจ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	151	2.51	0.98	ปานกลาง
หญิง	223	2.31	0.80	น้อย
รวม	374	2.41	0.89	น้อย

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ประชาชนเพศชายมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษาอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเพศหญิง อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามเพศ ด้านการตัดสินใจ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ชาย	151	2.51	0.98	2.07	.03*
หญิง	223	2.31	0.80		
รวม	374	2.41	0.89		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามเพศ ด้านการร่วมมือ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	151	2.65	0.84	ปานกลาง
หญิง	223	2.45	0.72	น้อย
รวม	374	2.55	0.78	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ประชาชนเพศชายมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษาอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการร่วมมือ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเพศหญิง อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามเพศ ด้านการร่วมมือ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ชาย	151	2.65	0.84	2.48	.01*
หญิง	223	2.45	0.72		
รวม	374	2.55	0.78		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการร่วมมือ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามเพศ ด้านการใช้ประโยชน์

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	151	2.77	0.88	ปานกลาง
หญิง	223	2.61	0.72	ปานกลาง
รวม	374	2.69	0.80	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษาอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามเพศ ด้านการใช้ประโยชน์

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ชาย	151	2.77	0.88	1.90	.06
หญิง	223	2.61	0.72		
รวม	374	2.69	0.80		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการใช้ประโยชน์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุ โดยรวม

อายุ	n	\bar{X}	S.D	แปลผล
18 - 25 ปี	46	2.63	0.76	ปานกลาง
26 - 40 ปี	162	2.62	0.78	ปานกลาง
41 - 60 ปี	130	2.47	0.78	น้อย
61 ปี ขึ้นไป	36	2.20	0.58	น้อย
รวม	374	2.53	0.77	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 18 - 25 ปี และอายุระหว่าง 26 - 40 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประชาชนที่มีอายุระหว่าง 41-60 ปี และอายุ 61 ปี ขึ้นไป มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุ โดยรวม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	6.285	3	2.095	3.599	.014*
ภายในกลุ่ม	215.408	370	.582		
รวม	221.693	373			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

**ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นใน
เขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตาม
อายุ โดยรวม เป็นรายคู่**

อายุ	\bar{X}	18 - 25 ปี	26 - 40 ปี	41 - 60 ปี	61 ปี ขึ้นไป
		2.63	2.62	2.47	2.20
18 - 25 ปี	2.63	-	1.000	.668	.090
26 - 40 ปี	2.62		-	.412	.030*
41 - 60 ปี	2.47			-	.316
61 ปี ขึ้นไป	2.20				-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 26 - 40 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวม แตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 61 ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

**ตารางที่ 4.19 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัด
สุรินทร์จำแนกตามอายุ ด้านการตัดสินใจ**

อายุ	n	\bar{X}	S.D	แปลผล
18 - 25 ปี	46	2.48	0.91	น้อย
26 - 40 ปี	162	2.51	0.90	ปานกลาง
41 - 60 ปี	130	2.31	0.89	น้อย
61 ปี ขึ้นไป	36	2.04	0.55	น้อย
รวม	374	2.39	0.88	น้อย

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 26 - 40 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประชาชนที่มีอายุระหว่าง 18 - 25 ปี อายุ 41 - 60 ปี และอายุ 61 ปี ขึ้นไป มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.20 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุด้านการตัดสินใจ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	7.359	3	2.453	3.182	.024*
ภายในกลุ่ม	285.202	370	.771		
รวม	292.561	373			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุด้านการตัดสินใจ เป็นรายคู่

อายุ	\bar{X}	18 - 25 ปี	26 - 40 ปี	41 - 60 ปี	61 ปี ขึ้นไป
		2.48	2.51	2.31	2.04
18 - 25 ปี	2.48	-	.999	.758	.173
26 - 40 ปี	2.51		-	.373	.048*
41 - 60 ปี	2.31			-	.434
61 ปี ขึ้นไป	2.04				-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 26 - 40 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการตัดสินใจแตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 61 ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.22 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุ ด้านการร่วมมือ

อายุ	n	\bar{X}	S.D	แปลผล
18 - 25 ปี	46	2.64	0.72	ปานกลาง
26 - 40 ปี	162	2.65	0.80	ปานกลาง
41 - 60 ปี	130	2.46	0.78	น้อย
61 ปี ขึ้นไป	36	2.11	0.52	น้อย
รวม	374	2.53	0.77	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 18 - 25 ปี และอายุ 26 - 40 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการร่วมมือ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประชาชนที่มีอายุระหว่าง อายุ 41 - 60 ปี และอายุ 61 ปี ขึ้นไป มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการร่วมมือ อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุ ด้านการร่วมมือ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	9.783	3	3.261	5.570	.001*
ภายในกลุ่ม	216.619	370	.585		
รวม	226.402	373			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการร่วมมือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.24 การเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุ ด้านการร่วมมือ เป็นรายคู่

อายุ	\bar{X}	18 - 25 ปี	26 - 40 ปี	41 - 60 ปี	61 ปี ขึ้นไป
		2.64	2.65	2.46	2.11
18 - 25 ปี	2.64	-	1.00	.583	.024*
26 - 40 ปี	2.65		-	.211	.003*
41 - 60 ปี	2.46			-	.130
61 ปี ขึ้นไป	2.11				-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 18 - 25 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการร่วมมือ แตกต่างจากประชาชนที่มีอายุในช่วง 61 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประชาชนที่มีอายุระหว่าง 26 - 40 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการร่วมมือ แตกต่างจากประชาชนที่มีอายุในช่วง 61 ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.25 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุ ด้านการใช้ประโยชน์

อายุ	n	\bar{X}	S.D	แปลผล
18 - 25 ปี	46	2.78	0.76	ปานกลาง
26 - 40 ปี	162	2.72	0.77	ปานกลาง
41 - 60 ปี	130	2.64	0.82	ปานกลาง
61 ปี ขึ้นไป	36	2.50	0.76	ปานกลาง
รวม	374	2.67	0.79	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ประชาชนทุกช่วงอายุ มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.26 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุ ด้านการใช้ประโยชน์

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	2.978	3	.993	1.583	.193
ภายในกลุ่ม	232.022	370	.627		
รวม	235.000	373			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.26 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการใช้ประโยชน์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.27 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D	แปลผล
ประถมศึกษา	250	2.41	0.59	น้อย
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	85	2.79	1.04	ปานกลาง
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	21	2.45	1.11	น้อย
ปริญญาตรี	15	2.99	0.32	ปานกลาง
สูงกว่าปริญญาตรี	3	3.65	0.00	มาก
รวม	374	2.53	0.77	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนประชาชนที่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนที่เหลืออีก 2 คือ ระดับประถมศึกษา และระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวม อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.28 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	16.813	4	4.203	7.571	.000*
ภายในกลุ่ม	204.879	369	.555		
รวม	221.693	373			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.28 พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.29 การเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	\bar{x}	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา หรือ เทียบเท่า	อนุปริญญา หรือ เทียบเท่า	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		2.41	2.79	2.45	2.99	3.65
ประถมศึกษา	2.41	-	.002*	.999	.071	.083
มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า	2.79		-	.471	.924	.424
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	2.45			-	.332	.146
ปริญญาตรี	2.99				-	.739
สูงกว่า ปริญญาตรี	3.65					-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.29 พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาอยู่ในประถมศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนา ท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมแตกต่างจากประชาชนที่มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.30 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการตัดสินใจ

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D	แปลผล
ประถมศึกษา	250	2.25	0.68	น้อย
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	85	2.69	1.15	ปานกลาง
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	21	2.30	1.35	น้อย
ปริญญาตรี	15	2.79	0.59	ปานกลาง
สูงกว่าปริญญาตรี	3	3.77	0.00	มาก
รวม	374	2.39	0.88	น้อย

จากตารางที่ 4.30 พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ส่วนประชาชนที่มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า และระดับปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนที่เหลืออีก 2 คือ ประชาชนที่มีระดับประถมศึกษา และระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.31 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการตัดสินใจ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	20.915	4	5.229	7.103	.000*
ภายในกลุ่ม	271.646	369	.736		
รวม	292.561	373			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.31 พบว่าประชาชนที่มีการศึกษาอยู่ในระดับต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.32 การเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการตัดสินใจ เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา		ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา หรือ เทียบเท่า	อนุปริญญา หรือ เทียบเท่า	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
	\bar{x}	2.25	2.69	2.30	2.79	3.77
ประถมศึกษา	2.25	-	0.02*	.999	.233	.065
มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า	2.69		-	.490	.997	.330
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	2.30			-	.592	.105
ปริญญาตรี	2.79				-	.510
สูงกว่า ปริญญาตรี	3.77					-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.32 พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาอยู่ในประถมศึกษา มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการตัดสินใจ แตกต่างจากประชาชนที่มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.33 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการร่วมมือ

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D	แปลผล
ประถมศึกษา	250	2.37	0.58	น้อย
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	85	2.85	1.06	ปานกลาง
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	21	2.53	0.94	ปานกลาง
ปริญญาตรี	15	3.06	0.33	ปานกลาง
สูงกว่าปริญญาตรี	3	4.00	0.00	มาก
รวม	374	2.53	0.77	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.33 พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการร่วมมือ อยู่ในระดับมาก ส่วนประชาชนที่มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า และระดับปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ ด้านการร่วมมือ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนที่เหลืออีก 1 คือ ระดับประถมศึกษา มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการร่วมมือ อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.34 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการร่วมมือ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	25.803	4	6.451	11.866	.000*
ภายในกลุ่ม	200.599	369	.544		
รวม	226.402	373			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.34 พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาอยู่ในระดับต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการร่วมมือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.35 การเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการร่วมมือ เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา		ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา หรือ เทียบเท่า	อนุปริญญา หรือ เทียบเท่า	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
	\bar{X}	2.37	2.85	2.53	3.06	4.00
ประถมศึกษา	2.37	-	.000*	.923	.017*	.007*
มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า	2.85		-	.524	.912	.139
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	2.53			-	.349	.036*
ปริญญาตรี	3.06				-	.399
สูงกว่า ปริญญาตรี	4.00					-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.35 พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการร่วมมือ แตกต่างจากประชาชนที่มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประชาชนที่มีการศึกษาอยู่ในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการร่วมมือ แตกต่างจากประชาชนที่มีการศึกษาอยู่ใน

ระดับสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.36 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการใช้ประโยชน์

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D	แปลผล
ประถมศึกษา	250	2.60	0.68	ปานกลาง
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	85	2.84	1.00	ปานกลาง
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	21	2.52	1.09	ปานกลาง
ปริญญาตรี	15	3.13	0.30	ปานกลาง
สูงกว่าปริญญาตรี	3	3.20	0.00	ปานกลาง
รวม	374	2.67	0.79	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.36 พบว่า ประชาชนทุกระดับการศึกษา มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.37 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการใช้ประโยชน์

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	8.028	4	.341	.901	1.43
ภายในกลุ่ม	226.972	369	.385		
รวม	235.000	373			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.37 พบว่าประชาชนที่มีการศึกษาอยู่ในระดับต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการใช้ประโยชน์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏตามตารางที่ 4.38 - 4.40

ตารางที่ 4.38 ค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการตัดสินใจ

ข้อ	ด้านการตัดสินใจ	ความถี่
1.	ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ชักถามปัญหาหรือข้อสงสัยที่เกี่ยวข้องกับ โครงการหรือกิจกรรมในท้องถิ่น	25
2.	ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในท้องถิ่น	20
3.	ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาในเรื่องต่างๆ	11
4.	องค์การบริหารส่วนตำบลควรเข้าหาประชาชนเพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน	8

จากตารางที่ 4.38 พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนเห็นสมควรว่า ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นชักถามปัญหาหรือข้อสงสัยที่เกี่ยวข้องกับ โครงการหรือกิจกรรมในท้องถิ่น ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในท้องถิ่น ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาในเรื่องต่าง ๆ องค์การบริหารส่วนตำบลควรเข้าหาประชาชนเพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน

ตารางที่ 4.39 ค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการร่วมมือ

ข้อ	ด้านการร่วมมือ	ความถี่
1.	ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา แนะนำ เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น	7
2.	ควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมหรือ โครงการต่าง ๆ ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล	3

จากตารางที่ 4.39 พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการร่วมมือ พบว่า ประชาชนเห็นสมควรว่า ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา แนะนำ เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น ควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมหรือ โครงการต่าง ๆ ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 4.40 ค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการใช้ประโยชน์

ข้อ	ด้านการใช้ประโยชน์	ความถี่
1.	องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และเพื่อการเกษตรให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในตำบล	44
2.	องค์การบริหารส่วนตำบลควรเร่งซ่อมแซม พัฒนาเส้นทางคมนาคมเพื่อความสะดวกรสบายในการสัญจรของประชาชน	38
3.	องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเร่งด่วน	26

จากตารางที่ 4.40 พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการใช้ประโยชน์ พบว่า ประชาชนเห็นสมควรว่า องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และเพื่อการเกษตรให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลควรเร่งซ่อมแซม พัฒนาเส้นทางคมนาคมเพื่อความสะดวกรสบายในการสัญจรของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเร่งด่วน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ของประชาชนที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 374 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ จำนวน 29 ข้อ มีความเชื่อมั่นที่ระดับ .91 และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t - test และ F - test โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

5.1 สรุปผล

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ผลของการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26 - 40 ปี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 และส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษา ระดับประถมศึกษา จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 66.8

5.1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการใช้ประโยชน์ และด้านการร่วมมือ ส่วนด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการตัดสินใจ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2 ลำดับแรก คือ มีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนประชาชน เพื่อเป็นคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน/ตำบล มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมในเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน/ชุมชน/ตำบล ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขทบทวนแผนงาน/โครงการ

ด้านการร่วมมือ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2 ลำดับแรก คือ มีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมพื้นบ้านในชุมชน มีส่วนร่วมในการรณรงค์เพื่อป้องกันภัยที่เกิดจากโรคติดต่อ ยาเสพติด และอุบัติเหตุในชุมชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

ด้านการใช้ประโยชน์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2 ลำดับแรก คือ การรณรงค์และป้องกันยาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลส่งผลให้ท่านและครอบครัวปลอดภัยและห่างไกลจากยาเสพติด ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริม ด้านการศึกษา กีฬา ศาสนาและวัฒนธรรมพื้นบ้านในชุมชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ได้ใช้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น บริการสาธารณสุข บริการอินเทอร์เน็ต ฯลฯ

5.1.3 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ องค์การบริหารส่วนตำบล ควรจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และเพื่อการเกษตร ให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลควรเร่งซ่อมแซม พัฒนาเส้นทางคมนาคม เพื่อความสะดวกสบายในการสัญจรของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเร่งด่วน

5.2 อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ มีผลการวิจัยที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติมตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

5.2.1 ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนในตำบลเทพรักษา ยังขาดความสนใจในแนวทางปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ที่ต้องการให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และยังเกิดจากประชาชนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร ทำนา และรับจ้าง ซึ่งเวลาส่วนใหญ่ของประชาชนจะอยู่กับการหาเลี้ยงชีพ มากกว่าที่จะมาสนใจในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นกับองค์การบริหารส่วนตำบล และประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทำให้ไม่เข้าใจในหลักการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมากนัก เนื่องจากการดำเนินงานตามนโยบายหรือแผนงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น จะต้องมีความหมาย ระเบียบ ข้อบัญญัติต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ทำให้ประชาชนเห็นว่าเป็นสิ่งที่ยุ่งยากเกิดความเบื่อหน่ายจึงไม่อยากจะเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ผลการวิจัยประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วรวรรณ ดิทธิธรรม** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **บรรเจิด สอพิมาย** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่สอดคล้อง

กับงานวิจัยของ **ปิยะ ประทีปภักดิ์** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน อยู่ในระดับต่ำ

เมื่อพิจารณา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ เป็นรายด้าน ซึ่งผลการวิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปรายเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1) ด้านการตัดสินใจ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นมากนัก ประชาชนจึงไม่ค่อยมีสิทธิในการตัดสินใจในกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ เท่าที่ควร ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พรเทพ คันทะพรม** ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ฉิชา เกษอำรัส** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลท่าแลง จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลท่าแลง ด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (\bar{X}) = 2.91 คือ มีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนประชาชนเพื่อเป็นคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน/ตำบล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา เห็นความสำคัญในผลประโยชน์ที่พึงจะได้รับแก่ท้องถิ่นของตน จึงต้องการคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถไปทำหน้าที่แทนประชาชน เพื่อเป็นตัวกลางในการนำข้อปัญหาและความต้องการของประชาชนไปเสนอแก่องค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **เออร์วิน (Erwin)** ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า คือ กระบวนการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา มีการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการแก้ปัญหาของตนเอง มีการร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์แลกเปลี่ยนความรู้ความชำนาญกับวิทยากรที่เหมาะสม และสนับสนุนการติดตามผลการปฏิบัติงานของทั้งองค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (\bar{X}) = 1.94 คือ มีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขทบทวนแผนงาน/โครงการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการร่วมทบทวนแผนงาน/โครงการต่าง ๆ

เท่าที่ควร จึงทำให้การวางแผนดำเนินงานต่าง ๆ ยังไม่ราบรื่น ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะต้องให้ความสำคัญในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อที่ประชาชนจะเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมตัดสินใจดำเนินแผนงาน/โครงการต่าง ๆ กับภาครัฐมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พัทธ์ สุจำนงค์ และคณะ** กล่าวถึงแนวความคิดในการพัฒนาชุมชนไว้ว่า งานพัฒนาชุมชนต้องยึดเอาความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของประชาชนเป็นหลักใหญ่ของการดำเนินงาน มิใช่เพียงแต่เท่านั้น ความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในโครงการพัฒนาใดๆ เอง ย่อมเป็นยอดปรารถนาของผู้ดำเนินงานพัฒนาชุมชน ทั้งนี้ก็เพราะว่างานพัฒนาชุมชนนั้นต้องการที่จะให้ประชาชนได้รู้ได้เห็น มีส่วนได้เสียในผลประโยชน์ที่เขาได้ก่อร่างสร้างขึ้นมา เพื่อให้เขาตระหนักในคุณค่าของผลงานและตระหนักในพลังงานความสามารถที่ซ่อนเร้นอันมหาศาลของพวกเขาเองให้เขาซาบซึ้งว่าสิ่งที่เขาต้องการนั้นเป็นสิ่งที่เขาจะได้มา โดยการลงทุน ด้วยกำลังความคิด แรงงาน และกำลังความสามารถของตัวเอง

2) ด้านการร่วมมือ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าประชาชนในตำบลเทพรักษา ยังไม่เข้าใจในการดำเนินงานตามโครงการและแผนงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างชัดเจน เนื่องจากการดำเนินงานต่าง ๆ ของภาครัฐนั้นต้องผ่านระเบียบการต่าง ๆ หลายขั้นตอน ที่มีความสลับซับซ้อน ทำให้ประชาชนไม่ค่อยได้รับโอกาสจากตรงนี้มากนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **บรรเจิด สอพิมาย** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง ด้านการร่วมมือ อยู่ในระดับปานกลาง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (\bar{X}) = 3.06 คือ มีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมพื้นบ้านในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนในตำบลเทพรักษา ยังตระหนักถึงความสำคัญของศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามในท้องถิ่นที่ได้สืบทอดมายาวนานนับร้อยปี และยังตระหนักดีว่าศาสนาจะเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจให้คนละเหวห่างจากการทำชั่ว ประกอบแต่ความดี ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้าร่วมในอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นให้สืบทอดยาวนานต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **อรพินท์ สโพธิ์ศรี** ที่ได้กล่าวไว้ว่า “การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน หรือประชาชนในการที่เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานพัฒนาของภาครัฐ”

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (\bar{x}) = 2.07 คือ มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเกิดจากองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้ชี้แจงข้อมูลข่าวสาร ความเป็นไปเกี่ยวกับกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนได้ทราบอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะต้องให้ความสำคัญและตระหนักเสมอว่าการดำเนินงานต่าง ๆ จะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนในทุกภาคส่วน ตั้งแต่การร่วมตัดสินใจ การร่วมมือ การใช้ประโยชน์ หรือแม้แต่การเข้าร่วมติดตามประเมินผลจากโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **ไพรัตน์ เตะรินทร์** ที่ได้กล่าวไว้ว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนและชุมชนทั้งในรูปของส่วนบุคคล กลุ่มคน ชุมชน สมาคม และองค์กร อาสาสมัคร รูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้”

3) ด้านการใช้ประโยชน์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้ติดตามข้อมูลข่าวสารจากองค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควร ประกอบกับองค์การบริหารส่วนตำบลก็ไม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ทราบข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง จึงทำให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นยังไม่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลมากนัก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ณิชา เกษจำรัส** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลท่าแดง จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลท่าแดง จังหวัดเพชรบุรี ด้านการใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (\bar{x}) = 3.16 คือ การรณรงค์และป้องกันยาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลส่งผลให้ท่านและครอบครัวปลอดภัยและห่างไกลจากยาเสพติด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนตระหนักถึงโทษภัยที่เกิดจากการติดยาเสพติด เนื่องจากยาเสพติดเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาในสังคมไทย ดังนั้นการที่องค์การบริหารส่วนตำบลตระหนักและร่วมรณรงค์ถึงโทษภัยที่เกิดจากยาเสพติดให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบ ย่อมทำให้ประชาชนรู้สึกถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเองและครอบครัวมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **ทวี ทิมขำ** ได้อธิบายไว้ว่า การดำเนินการจะต้องสนองต่อความต้องการของประชาชนทั้งนี้ หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ที่จะนำไปส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติ จะต้องเป็นกิจกรรม

ที่ประชาชนส่วนใหญ่มีความต้องการอยู่แล้ว หรือเป็นกิจกรรมที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชน และพยายามกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความรู้สึกรู้ถึงความจำเป็นนั้นได้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (\bar{X}) = 2.41 คือ ได้ใช้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น บริการสาธารณสุข บริการอินเทอร์เน็ต ฯลฯ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับประชาชนยังไม่ทั่วถึง และประชาชนก็ไม่ได้ติดตามข้อมูลข่าวสารจากองค์การบริหารส่วนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะต้องให้ความรู้ความเข้าใจในรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นให้ทั่วถึง โดยพยายามใกล้ชิดประชาชนให้มาก พร้อมทั้งชี้แจงให้ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจว่าทุกคนในท้องถิ่นย่อมได้รับประโยชน์และสิทธิเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **วันรักษ์ มิ่งมณีนาถ** ที่ได้กล่าวไว้ว่า “การพัฒนาชนบท คือ ขบวนการที่มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน โดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่ม และมีส่วนร่วมในขบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนด้วยการพึ่งตนเองให้มากที่สุด และเสริมด้วยการช่วยเหลือจากภายนอกเท่าที่จำเป็น”

5.2.2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งผลการวิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปรายเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และขาดความสนใจเกี่ยวกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมไปถึงขาดโอกาสทางสังคม โดยเฉพาะเพศหญิงส่วนใหญ่จะอยู่แต่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน จึงไม่ค่อยมีบทบาทในด้านการเมืองการบริหารในระดับท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างจากเพศชายที่ส่วนใหญ่จะมีโอกาสทางสังคมมากกว่า และมีความสนใจในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงทำให้เข้าใจในหลักการบริหารงานมากกว่าเพศหญิง ผลการวิจัยประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ฉิชา เกษจำรัส** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลท่าแลง จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะประชาชนที่อายุมากแล้วไม่ได้ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างจริงจัง ต่างจากประชาชนที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนและวัยทำงาน ซึ่งเป็นกลุ่มอายุที่สนใจและติดตามข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนการได้เข้าร่วมกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประจำ ผลการวิจัยประเด็นนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุวธดา วิเศษคุณพิณ** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเขตเทศบาลตำบลกระทุ้งแบน อำเภอกระทุ้งแบน จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่อายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกัน

3) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และส่วนใหญ่ก็สนใจในการหารายได้เพื่อมาเลี้ยงชีพมากกว่าที่จะมาสนใจในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งต่างจากผู้ที่มีความรู้ในระดับสูงจะมีความรู้ความเข้าใจ และมีความสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารเป็นประจำ ประกอบกับการได้รับโอกาสต่าง ๆ มากกว่า ผลการวิจัยประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ทองใบ หนูไหล** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนในตำบลเทพรักษา ยังขาดโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นถ้าต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ต้องให้เป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการที่จะต้องส่งเสริม สนับสนุน และเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้กับประชาชน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลควรเข้าหาประชาชนเพื่อรับฟังปัญหาและ

ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง และต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ชักถามปัญหาหรือข้อสงสัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมในท้องถิ่นทุกครั้ง เพื่อให้ประชาชนได้รู้สึกรู้ว่าตนเองเป็นเจ้าของในกิจกรรม/โครงการนั้น ๆ นอกจากนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลควรให้ความรู้ความเข้าใจในหลักการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

2) ด้านการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ถือว่าต่ำที่สุดกว่าด้านอื่นๆ จากการพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ ปานกลาง คือ มีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนประชาชน เพื่อเป็นคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน/ตำบล แสดงว่าประชาชนยังให้ความสำคัญในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย แต่อย่างไรก็ยังคงอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการคัดเลือกตัวแทนในการเข้าไปทำหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นให้มากขึ้นกว่าเดิม โดยการประชาสัมพันธ์ หรือชักชวนให้ประชาชนใช้สิทธิของตนเองในการออกเสียงเลือกตั้ง ลงประชามติเพื่อคัดตัวแทนไปทำหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นดังกล่าว ส่วนประเด็นที่ควรนำมาปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น คือ มีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขทบทวนแผนงาน/โครงการ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา ควรที่จะให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง พร้อมทั้งชี้แจงข้อมูล ข่าวสาร เกี่ยวกับการบริหารงานตามแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับทราบ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมในการทบทวนแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ทุกครั้ง เพื่อสามารถดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3) ด้านการร่วมมือ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จากการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมพื้นบ้าน ในชุมชน แสดงว่าประชาชนยังเห็นถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตสังคม ของประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับนโยบายที่เป็นประโยชน์ดังกล่าว แก่ประชาชนในท้องถิ่นต่อไป ส่วนประเด็นที่ควรนำมาปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น คือ มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่

ในระดับน้อย ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมแนวทางการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้นกว่าเดิม โดยการรับฟังข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหาจากประชาชนในท้องถิ่น และนำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาวิเคราะห์หาเหตุผลเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นต่อไป

4) ด้านการใช้ประโยชน์ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จากการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง คือ การรณรงค์และป้องกันยาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลส่งผลให้ท่านและครอบครัวปลอดภัยและห่างไกลจากยาเสพติด แสดงว่าประชาชนยังตระหนักถึงโทษภัยที่เกิดจากยาเสพติด ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลต้องสนับสนุนมาตรการในการช่วยป้องกันปราบปรามยาเสพติด พร้อมทั้งช่วยสอดส่องดูแล เกี่ยวกับพฤติกรรมของประชาชนที่มีแนวโน้มที่จะเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และต้องชี้แจงประชาสัมพันธ์ถึงโทษภัยของยาเสพติด ของคนเสพ คนขาย ให้ประชาชนได้รับรู้อยู่เสมอ ส่วนประเด็นที่ควรนำมาปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น คือ ได้ใช้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น บริการสาธารณสุข บริการอินเทอร์เน็ต ฯลฯ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ดังนั้นเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะต้องให้ความสำคัญในการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร ที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ของประชาชนให้มากขึ้น และทั่วถึง โดยต้องอธิบายให้ประชาชนเข้าใจ และให้เขาตระหนักว่าทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับประโยชน์จากองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

- 1) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ขึ้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหา และส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น
- 2) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

บรรณานุกรม

1) ภาษาไทย

1. หนังสือทั่วไป

- โกวิทย์ พวงงาม และปรีดี โชติช่วง. **อะไร ทำไม อย่างไร อบค. ประชาธิปไตยของประชาชนในชนบท**. เชียงใหม่ : ศูนย์การศึกษาเพื่อพัฒนาสตรีล้านนา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2539.
- โกวิทย์ พวงงาม. **การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมติใหม่ในอนาคต**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2548.
- จ้านง หอมแย้มและคณะ. **คู่มือเตรียมสอบบรรจุ อบค.** กรุงเทพมหานคร : บริษัทไฮเอ็ดพับเลขซิง จำกัด, 2551.
- จิร โชค วีระสัยและคณะ. **รัฐศาสตร์ทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. **การปกครองท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์เนศพรินท์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด, 2539.
- คำรงค์ สุนทรสารทูล. **บทบาทหน้าที่นักปกครองท้องถิ่น หน่วยที่ 1 - 7**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.
- ดิน ประชัญพฤทธิ. **การบริหารการพัฒนา : ความหมาย เนื้อหา แนวทาง และปัญหา**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- ทวี ทิมขำ. **การพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2528.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา : รายงานการประชุมเรื่อง "การมีส่วนร่วมของชุมชน : นโยบายและกลวิธี"**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข, 2527.
- นิภา เมธาวีชัย. **วิทยาการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2543.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. **แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2550.
- _____ **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2535.

- บุญธรรม จิตต์อนันต์. **การวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540.
- บุญมา พงษ์โหมศ. **การพัฒนาชุมชน**. ฉะเชิงเทรา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครฉะเชิงเทรา, 2545.
- ปราณ สุวรรณมงคล. **ทัศนะบางประการในเรื่องธำค้ำบดกับการมีส่วนร่วมของชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณการพิมพ์, 2527.
- ประธาน คงฤทธิศึกษาการ. **การกระจายอำนาจการปกครองในเทศบาล**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2533.
- ประหยัด หงส์ทองคำ. **ปัญหาและแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพของการบริหารเทศบาลไทย**. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2529.
- _____ **การพัฒนาทางการเมืองโดยกระบวนการปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- ปรีชญา เวสารัชช์. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.
- พัฒน์ สุจันง. **การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานสำหรับประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- พิศาล มูลศาสตรสาทร. **การสร้างความมั่นคงในหมู่บ้าน**. กรุงเทพมหานคร : เทศบาล, 2538.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- _____ **นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุคศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศักดิ์โสภณการพิมพ์, 2527.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2526.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. **นโยบายสาธารณะ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิชการพิมพ์จำกัด, 2550.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, 2540.
- ลิขิต ชีระเวคิน. **การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยและคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.
- _____ **การเมืองการปกครองไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

วิทยา นภาศิริกุลกิจ. **การเมืองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย** ๑. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. **การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่นเปรียบเทียบ : อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2541.

_____ . **การจัดรูปแบบการปกครองท้องถิ่นในอนาคต : กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี : รายงานผลการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย, 2537.

วันรัช มิ่งมณีนาดิน. **การพัฒนาชนบทไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

วรทัต ถัยนันท์. **การมีส่วนร่วมการปกครองส่วนท้องถิ่น อบต.** กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2545.

ส่งศรี ชมพูนุศ. **การวิจัย**. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2547.

สถาบันพระปกเกล้า. **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, 2544.

สภาร่างรัฐธรรมนูญ. **ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับลงประชามติ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2550.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **การพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2526.

_____ . **ทฤษฎีการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

สำนักมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ**. กรุงเทพมหานคร : เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมส โปรดักส์, 2545.

อकिन รพีพัฒน์. **แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

อุทัย หิรัญโต. **การปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2523.

อรพินท์ สฟโชคชัย. **การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2538.

2. วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานวิจัย

กรรณิกา ชมดี. “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”. **วิทยานิพนธ์ตั้งคณตงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

ณัฐพงษ์ เลี้ยงสมบูรณ์. “การพัฒนากลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทของตำบลในเขตอำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 2548.

ณิชา เกษจำรัส. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลท่าแลง จังหวัดเพชรบุรี”.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 2549.

คาราณี ศรีจันทร์อ่อน. “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของสมาชิกสภาเทศบาลในเขตอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2544.

ทองใบ หนูไพล. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลหัวทะเลอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา”. **รายงานการศึกษาอิสระปริญาัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.

นิชา เกษจำรัส. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลท่าแลง จังหวัดเพชรบุรี”.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 2549.

บัวทอง หาญสุโพธิ์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแกดำ จังหวัดมหาสารคาม”. **รายงานการศึกษาอิสระปริญาัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.

บรรเจิด สอพิมาย. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา”. **รายงานการศึกษาอิสระปริญาัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.

ปิยะ ประทีปรักมณี. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.

พรเทพ คันทะพรหม. “การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2550.

พิตรพิบูล ไชยเมือง. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีการบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี”. **ดาร์นิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

- วรวรรณ สิทธิธรรม. “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม”. **ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2543.
- รัชนี สิงห์บุญตา. “การศึกษาการทดลองกิจกรรม 5 ส. ในการพัฒนาการทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมในโรงพยาบาลอำนาจเจริญ”. **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541.
- สุวิธสา วิเศษคุณพิณิจ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเขตเทศบาลตำบลกระทุ่มแบน อำเภอกะทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.
- อติตรา รัตตะมณี. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา”. **วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540.

3. เอกสารอื่น ๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

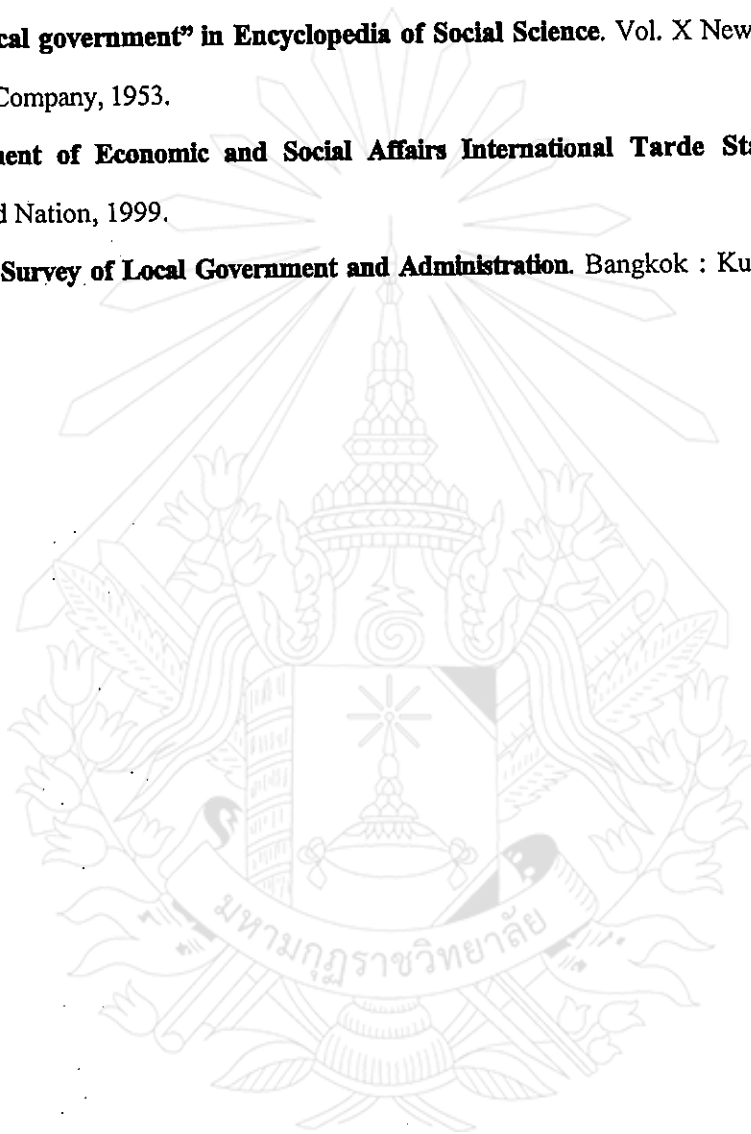
- องค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากองการบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ปี พ.ศ. 2552 - 2556. สุรินทร์ : องค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา, 2552, (อัดสำเนา).
- _____ .แผนการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552. สุรินทร์ : องค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา, 2552, (อัดสำเนา).

2) ภาษาอังกฤษ

1. Books

- American Public Health Association. **Community Participation in Primary Health Care** . Prepared under Agency for International Development Contract DSPE - C - 0053, January, 1983.
- Erwin. William. **Participation Management : Concept, Theory and implementation**. Atlanta : Georgia State University, 1976.
- Garvin. Chsrils D.and John E. Tropman. **Social Work in Contemporary Society**. Englewood Cliffs. New Jersey : Pren tice Hall, 1922.

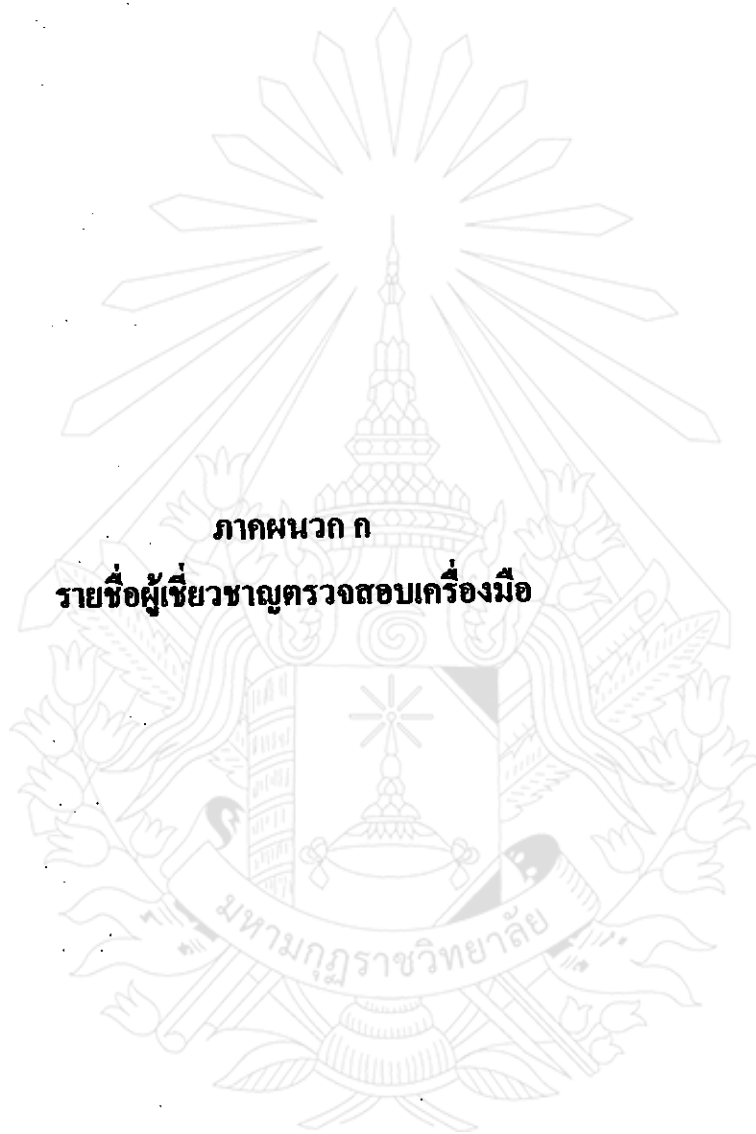
- Milbrath Lester W.. **Political Participation : How and Why Do People Get Involved in Politics?**. Chicago : Rand McNally, 1965.
- Reeder. W.W.. **Some Aspects of the Informal Social Participation of Frame Families in New York State**, New York : Cornell University, 1974.
- Robson. Willam A. **"Local government" in Encyclopedia of Social Science**. Vol. X New York : The Macmillan Company, 1953.
- United Nation. **Department of Economic and Social Affairs International Trade Statistics**. Geneva : United Nation, 1999.
- Wit. D. **A comparative Survey of Local Government and Administration**. Bangkok : Kurusapha press, 1978.

ภาคผนวก

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

มหามกุฏราชวิทยาลัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1) ดร.ไพรัช พันชมภู

การศึกษา

ตำแหน่งปัจจุบัน

ป.ช.9, พรบ., M.A., Ph.D. (รัฐศาสตร์การปกครอง)

อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต
ร้อยเอ็ด

2) นายธงชัย เจริญนนท์

การศึกษา

ตำแหน่งปัจจุบัน

ค.บ., กศ.ม. (การศึกษานอกระบบ)

อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต
ร้อยเอ็ด

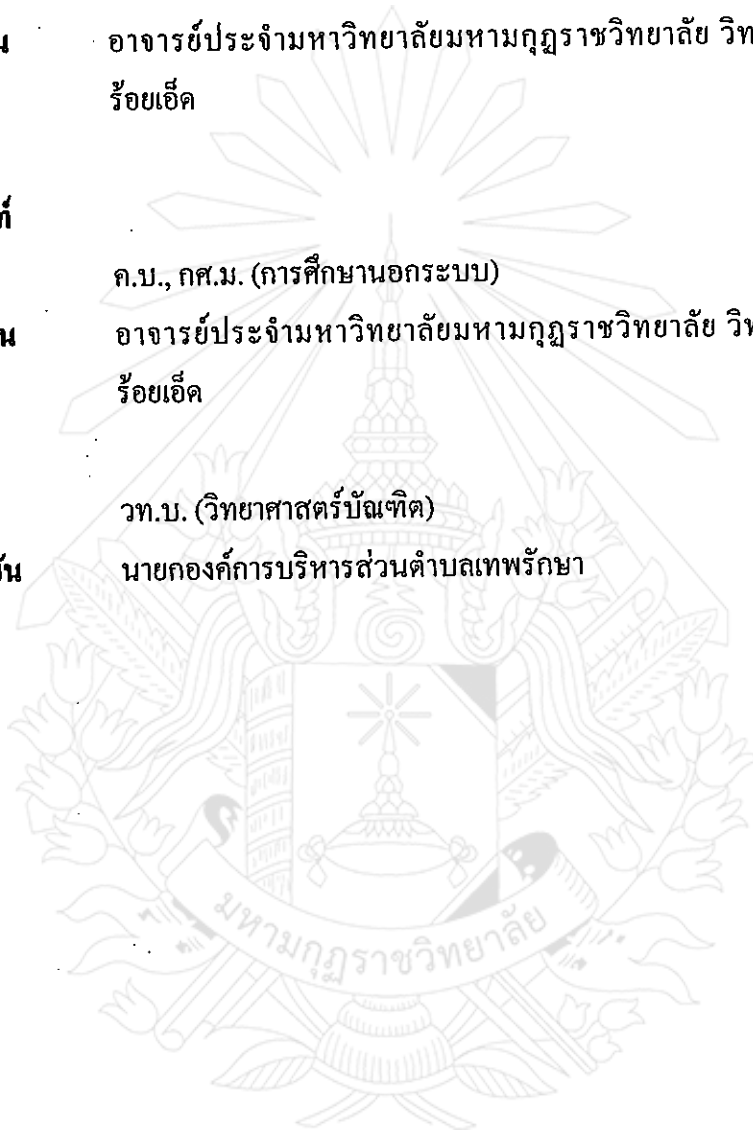
3) นายเต็ม ตามดี

การศึกษา

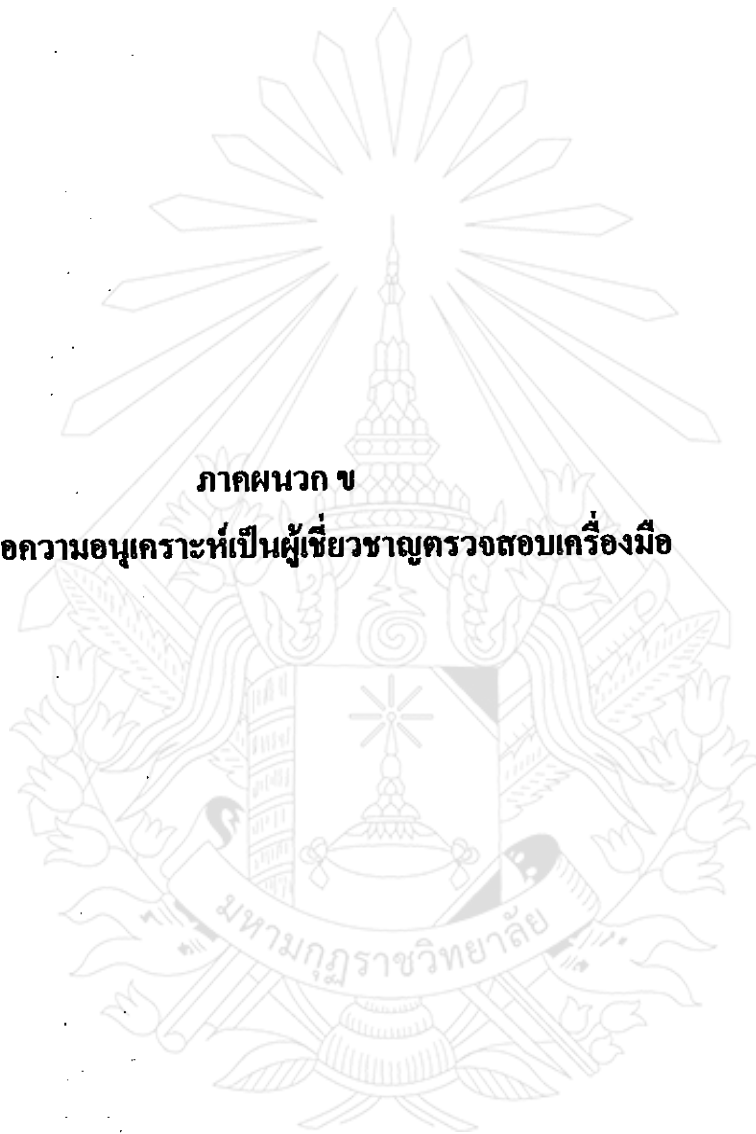
ตำแหน่งปัจจุบัน

วท.บ. (วิทยาศาสตร์บัณฑิต)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

ที่ ศร 6015/ว 106

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลคงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

12 พฤษภาคม 2553

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ดร.ไพรัช พันชมภู

ด้วย พระสุริยวัฒน์ รัตนสุข โย/มณฑล นักศึกษาศาสาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง“การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมาเพื่อ โปรดทราบ และวิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้.

ขอเจริญพร

(พระราชปรีดีวิมล)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

ศูนย์การศึกษานันท์วิทยาลั วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.0-4351-8364,0-4351-6076

โทรสาร. 0-4351-4618

[http:// www.rec.mbu.ac.th](http://www.rec.mbu.ac.th)

ที่ ศษ 6015/ว 106

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลี้ยวเมือง
ตำบลคงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

12 พฤษภาคม 2553

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

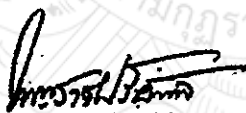
เจริญพร นายธงชัย เจริญนนท์

ด้วย พระสุริยวัชชัย รณนุชโย/มณฑล นักศึกษาศาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง“การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
ท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์” เพื่อเสนอต่อบัณฑิต
วิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอกความอนุเคราะห์จากท่าน
ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดทราบ และวิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้.

ขอเจริญพร

(พระราชปรีชิตวิมล)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ศูนย์การศึกษานักศึกษิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.0-4351-8364,0-4351-6076

โทรสาร. 0-4351-4618

[http:// www.rec.mbu.ac.th](http://www.rec.mbu.ac.th)

ที่ ศธ 6015/ว 106

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลี้ยวเมือง
ตำบลดงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

12 พฤษภาคม 2553

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายเต็ม สามสี

ด้วย พระสุริยวัฒน์ วัฒนชัย โย/มณฑล นักศึกษาศาขาวิชารัฐศาสตรการปกครอง มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง“การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
ท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์” เพื่อเสนอต่อบัณฑิต
วิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมมาเพื่อ โปรดทราบ และวิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้.

ขอเจริญพร

(พระราชปรีชิตวิมล)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

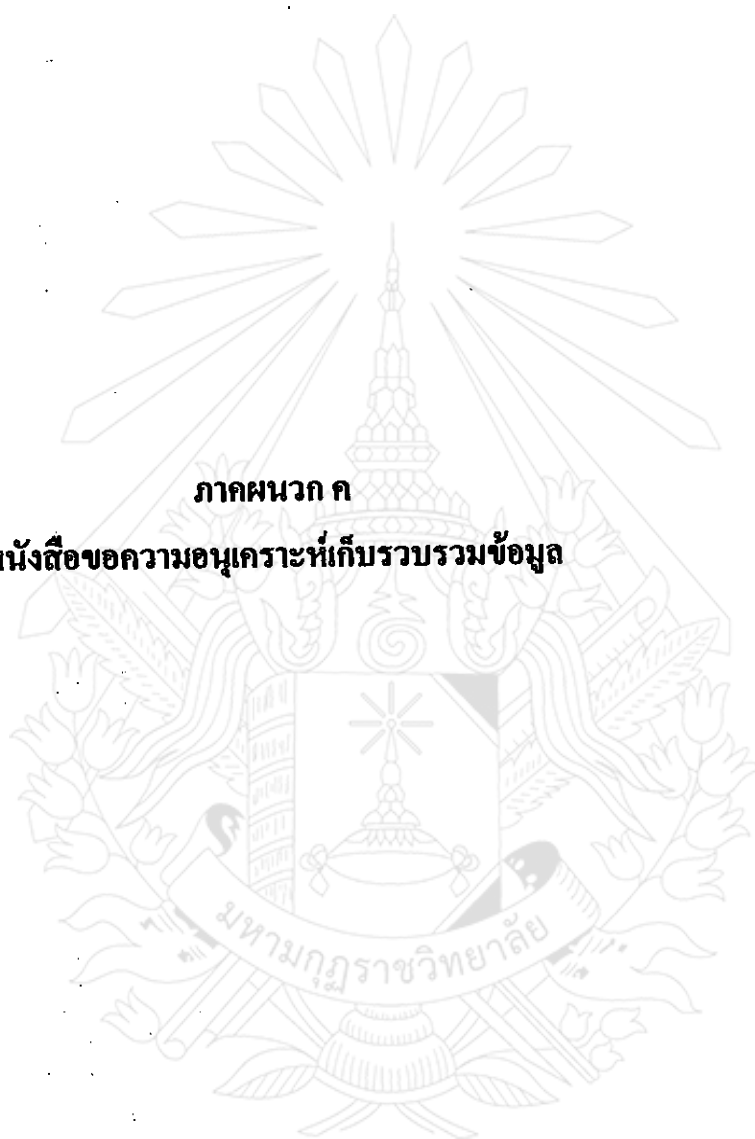
ศูนย์การศึกษามัธยมศึกษาวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.0-4351-8364,0-4351-6076

โทรสาร. 0-4351-4618

[http:// www.rec.mbu.ac.th](http://www.rec.mbu.ac.th)

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ศร 6015/ว 107

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลีย่งเมือง
ตำบลคงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

12 พฤษภาคม 2553

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

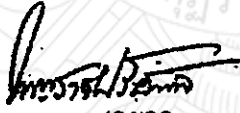
เจริญพร นายกองค้การบรหิรส่วนตำบลเทพรักษา

ด้วย พระสุริวัฒนชัย รณนุชโย/มณฑล นักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในหน่วยงานของท่าน ส่วน วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะมาติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรง

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดทราบ และวิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้.

ขอเจริญพร

(พระราชปรีชิตวิมล)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

ศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. 0-4351-8364,0-4351-6076

โทรสาร. 0-4351-4618

[http:// www.rec.mbu.ac.th](http://www.rec.mbu.ac.th)

ภาคผนวก ง

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

คำชี้แจง

- 1) แบบสอบถามชุดนี้ เป็นแบบสอบถาม ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
 - 2) ข้อมูลที่ท่านตอบจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อตัวท่าน แต่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่นของท่าน คำตอบทุกคำตอบถือเป็นความลับ และจะไม่นำมาแปลผลเป็นรายบุคคล จะนำเสนอในรูปกลุ่มบุคคลเท่านั้น
 - 3) แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1** ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2** การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
 - ตอนที่ 3** ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
 - 4) โปรดพิจารณาตอบแบบสอบถามตามคำชี้แจงและตามความเป็นจริง
 - 5) กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ เพื่อสามารถนำคำตอบไปวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่ท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

พระสุริวัฒน์ชัย รณนุชโย (มณฑล)

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับข้อมูลส่วนตัวของท่าน

1. เพศ

1. () ชาย

2. () หญิง

2. อายุ

1. () 18 - 25 ปี

2. () 26 - 40 ปี

3. () 41 - 60 ปี

4. () 61 ปี ขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

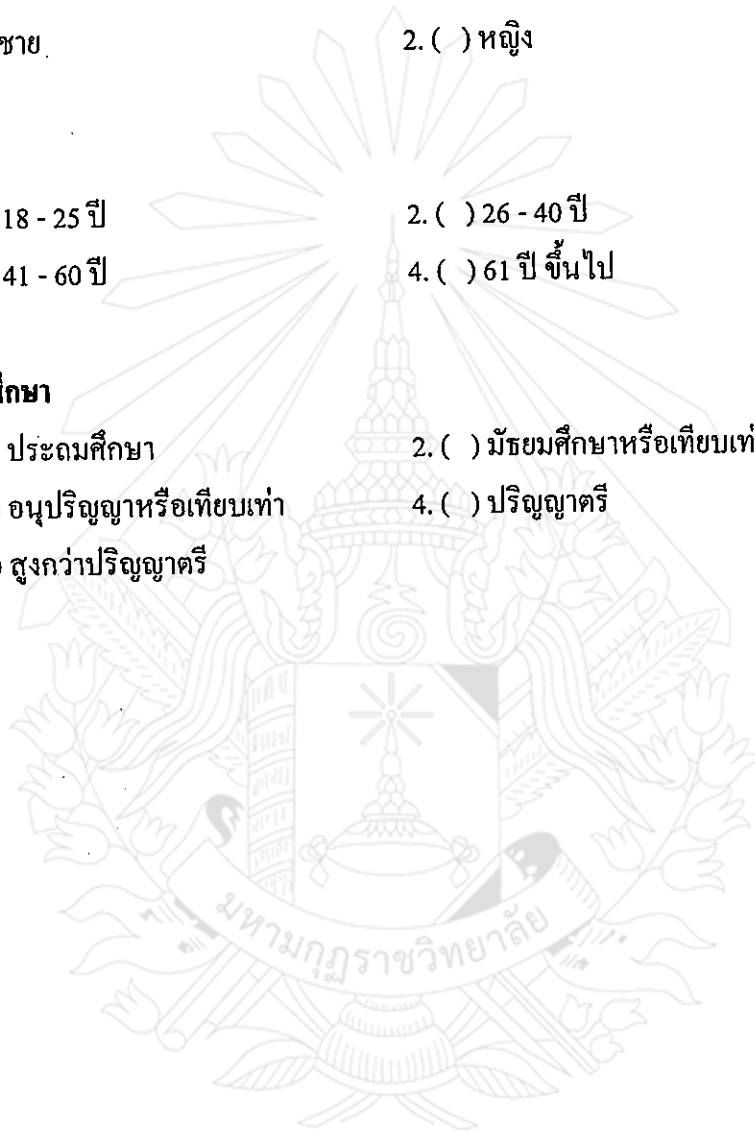
1. () ประถมศึกษา

2. () มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า

3. () อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

4. () ปริญญาตรี

5. () สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

คำชี้แจง กรุณาอ่านข้อความแล้วตอบคำถาม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่เป็นระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านการตัดสินใจ					
1.	มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมในเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน/ชุมชน/ตำบล					
2.	มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาของท้องถิ่น แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล					
3.	มีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา					
4.	มีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นในการตัดสินใจคัดเลือกกิจกรรม หรือ โครงการที่ส่งเสริมงานพัฒนาท้องถิ่น					
5.	มีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการพัฒนาท้องถิ่น					
6.	มีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในโครงการสำรวจความต้องการ และการพัฒนาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล					
7.	มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเพื่อนำไปจัดทำแผนพัฒนาประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบล					
8.	มีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขบททวนแผนงาน/โครงการ					

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9.	มีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนประชาชน เพื่อเป็นคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน/ตำบล					
	ด้านการร่วมมือ					
1.	มีส่วนร่วมในแผนงาน หรือ โครงการต่าง ๆ ที่ องค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดขึ้น					
2.	มีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลใน การพัฒนาท้องถิ่น โดยการออกแรงกาย					
3.	มีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลใน การพัฒนาท้องถิ่น โดยออกเงิน วัสดุสิ่งของ					
4.	เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในกิจกรรม หรือ โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล					
5.	มีส่วนร่วมในการรณรงค์ เพื่อป้องกันภัยที่เกิด จากโรคติดต่อ ยาเสพติด และอุบัติเหตุใน ชุมชน					
6.	มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ระหว่างการดำเนินงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบล					
7.	มีส่วนร่วมในการเข้ากลุ่ม ชมรม สมาคม เพื่อ ทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ในชุมชน					
8.	มีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือกับ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในการป้องกัน และเพิ่ม ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินให้แก่ ชุมชน					
9.	มีส่วนร่วมในกิจกรรม เกี่ยวกับการส่งเสริม การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมพื้นบ้านใน ชุมชน					

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10.	มีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการให้คำปรึกษา แนะนำ และข้อเสนอแนะ					
	ด้านการใช้ประโยชน์					
1.	ได้ใช้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น บริการสาธารณสุข บริการอินเทอร์เน็ต ฯลฯ					
2.	ท่านและครอบครัวเคยได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น ผู้สูงอายุ คนพิการ ฯลฯ					
3.	ได้เข้าร่วมรับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับงาน/กิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล					
4.	ได้ใช้ประโยชน์จากการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น เกษตรอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมี ฯลฯ					
5.	การรณรงค์ และป้องกันยาเสพติด ขององค์การบริหารส่วนตำบลส่งผลให้ท่าน และครอบครัวปลอดภัย และห่างไกลจากยาเสพติด					
6.	ได้ใช้ประโยชน์จากการซ่อมแซมพัฒนาเส้นทาง คมนาคม และสาธารณูปโภค เช่น ประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ฯลฯ					
7.	ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริม ด้านการศึกษา กีฬา ศาสนา และวัฒนธรรมพื้นบ้านในชุมชน					
8.	ได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาแหล่งน้ำของชุมชนเพื่อการเกษตร อุปโภค บริโภค ที่เพียงพอต่อความต้องการ					

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9.	ได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนากลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน ฯลฯ					
10.	ได้รับประโยชน์จากการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร จากองค์การบริหารส่วนตำบล					

**ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพ
รักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์**

1) ด้านการตัดสินใจ.....

2) ด้านการร่วมมือ.....

3) ด้านการใช้ประโยชน์.....

พระสุริวัตชัย รัตนชัยโย (มณฑล)

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ/ฉายา/นามสกุล** : พระสุริวิวัฒน์ วัฒนโช (มณฑล)
- วัน/เดือน/ปีเกิด** : 28 ตุลาคม 2524
- ชาติภูมิ** : บ้านเลขที่ 91 หมู่ที่ 7 ตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
- อุปสมบท** : 5 มีนาคม 2549 ณ พัทธสีมาวัดหนองบัว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- สังกัดปัจจุบัน** : 349 วัดหนองบัว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- การศึกษา**
- พ.ศ. 2543 : สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสังขะ ตำบลสังขะ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
- พ.ศ. 2545 : สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (คอมพิวเตอร์ธุรกิจ) จากโรงเรียนเทคโนโลยีสุรินทร์ศึกษา
- พ.ศ. 2551 : สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก จากสำนักเรียนวัดหนองบัว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- พ.ศ. 2552 : สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีพุทธศาสตรบัณฑิต (การบริหารรัฐกิจ) จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
- พ.ศ. 2553 : สอบไล่ได้เปรียญธรรม 1 - 2 ประโยค จากสำนักเรียนวัดหนองบัว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- หน้าที่การงาน**
- พ.ศ. 2552 : เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ณ สำนักเรียนวัดหนองบัว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- พ.ศ. 2552 : เป็นครูพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา โรงเรียนบ้านศาลา ตำบลเทพรักษา อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
- ตำแหน่ง/สถานที่ทำงาน** :
- ปัจจุบัน : เป็นครูพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 2 “วิเศษศึกษา” ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์